

**ILGALAIKĖS INSTITUCINĖS MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS
(SOCIALINĖS, KULTŪRINĖS) PLĖTROS PROGRAMOS
BAIGIAMOJI ATASKAITA**

1. DUOMENYS APIE PROGRAMĄ

„VĒLUOJANTIS NACIJOS FORMAVIMASIS: LIETUVIŲ ATVEJIS?“

.....
(Ilgalaikės institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programos pavadinimas)

Programos vykdytojas	Lietuvos istorijos institutas
Programos trukmė, m.	2012–2016
Laikotarpis, už kurį teikiama ataskaita	2012–2016 m.
Programai skirti norminiai etatai	11,45

2. PROGRAMOS VYKDYTOJAI

Eil. Nr.	Mokslo laipsnis	Vardas, pavardė	Pareigos
Programos vadovas			
1.	Dr.	Česlovas Laurinavičius	vyriaus. m. darb. (1,0 et.)
Kiti programos vykdytojai			
2.	Dr.	A. Kasparavičius	vyr. m. darb. (1,0 et.)
3.	Dr.	G. Rudis	m. darb. (1,0 et.)
4.	Dr.	R. Laukaitytė,	vyr. m. darb. (1,0 et.)
5.	Dr.	E. Bendikaitė,	m. darb. (1,0 et.)
6.	Dr.	V. Sirutavičius,	vyr. m. darb. (1,0 et.)
7.	Dr.	A. Svarauskas,	j. m. darb. (1,0 et.)
8.	Dr.	D. Mačiulis,	m. darb. (1,0 et.)
9.	Dr.	G. Vaskela	m. darb. (0,5 et.)
10.	Dr.	E. Gimžauskas	m. darb. (0,5 et.)
11.	Dr.	R. Čepaitienė	vyr. m. darb. (1,0 et.)
12.	Dr.	M. Pocius	m. darb. (0,5 et.)
13.	Dr.	S. Grybkauskas	m. darb. (0,5 et.)
14.	Dr.	V. Ivanauskas	m. darb. (0,5 et.)
15.	Dr.	V. Stravinskienė	m. darb. (0,5 et.)

3. VYKDANT PROGRAMĄ ATLIKTI DARBAI IR GAUTI REZULTATAI

Nurodomi svarbiausi vykdant Programą atlikti darbai ir gauti rezultatai (pagal Programos uždavinius ir įgyvendinimo planą), šių rezultatų reikšmė.

Pristatomi nepublikuoti (jei tokių yra) Programos vykdymo laikotarpiu atlikti darbai (pvz., infrastruktūros kūrimas, medžiagos kaupimas, atlikti tyrimai ir pan.).

Programos vykdymas iš esmės patvirtino pradinę hipotezę, kad lietuvių nacija XX a. pradžioje buvo vėlavimo pozicijoje - jeigu atskaitos sistema laikysime kriterijus, reikalingus suvereniui bei efektyviam valstybingumui. Vėluojanti išeities pozicija didele dalimi determinavo visą tolesnę lietuvių tautos raidą per XX a.

Vykdant programos pagrindinį tikslą - aiškintis nacionalinės identifikacijos krizės,

susijusios su istoriniais lūžiais 1940-1945m bei 1988-1991m., šaltinius, priežastis, raiškos formas – atlikti tyrimai leidžia teigti, kad modernus Lietuvos valstybingumo idėja turėjo genetiškai užkoduotą dilemą tarp dviejų principų: nacionalinės demokratijos, koreliavusios su panslavizmo doktrina, ir liberalios demokratijos, inspiruotos dalinai uniinių „laisvių“ tradicijų, dalinai - Vakarų liberalizmo įtakos. Simboliška, kad minėti principai buvo spontaniškai/mechaniškai sujungti Vasario 16-osios Akte. Per XX a. istorijos raidą modernaus Lietuvos valstybingumo idėja bei praktika patyrė įvairias evoliucijas, bet principinis „dvyliplumas“ išliko. Nuo 1990 m. kovo 11 d. valstybė faktiškai egzistuoja nacionalinėje teritorijoje su formaliai demokratine politine sistema. Tačiau prieštaravimas tarp minėtų principų neišnyko, jis tik įgavo naujas formas ir pastaruoju metu netgi turi tendenciją stiprėti.

Planuoti uždaviniai

I. Uždavinių blokas, susijęs su Lietuvos valstybės geneze bei raida 1918-1940:

- 1) Santykis tarp politinių ir etnokultūrinių aspiracijų lietuvių visuomenėje iki Pirmojo pasaulinio karo (nustatyti politinio savarankiškumo apraiškų eventualų santykį su unijinėmis tradicijomis) .

Sprendžiant šį uždavinį prieita pagrindinės išvados, kad unijinių bei nacionalinių aspiracijų dilema kuriantis Lietuvos nepriklausomai valstybei transformavosi į dilemą tarp liberalinės demokratijos ir nacionalinės demokratijos. Todėl bandymas kurią nors vieną iš tų tendencijų suabsoliutinti kelia identifikacines problemas. Su uždavinio sprendimu susiję darbai:

E. Gimžauskas (kartu su A. Svarausku): Dirbta prie dokumentų rinkinio: *Lietuvos ir Lenkijos santykiai: nuo Pirmojo pasaulinio karo pabaigos iki L. Želigowskio įvykdyto Vilniaus užėmimo (1918 m. lapkritis – 1920 m. spalio)* (serijoje „Lietuvos užsienio politikos dokumentai. 1918–1940 metai.“). Vilnius, 2012;

E. Gimžauskas. The activities of fr. Friedrich Muckermann in 1918–1919 in Vilnius: A significant application towards a civil society? (The phenomenon of the Christian Workers League), *Lithuanian historical studies*. 2013, Vilnius, 2014, vol. 18, p. 1–37. ISSN 1392-2343. (1,5 sut. a. l.).

Č.Laurinavičiaus. Dar kartą apie „Aušrą“, *Kintančios Lietuvos visuomenė: struktūros, veikėjai, idėjos. Mokslinių straipsnių rinkinys*, skirtas prof. habil. dr. Tamaros Bairašauskaitės 65-mečio sukakčiai / sud. Olga Mastianica, Virgilijus Pugačiauskas, Vilima Žaltauskaitė. LII, Vilnius, 2015, p. 463-474.

Č.Laurinavičiaus. Perskaitytas pranešimas On the crossroads of political systems. The case of Lithuania in the first half of the twentieth century; 2016 m. lapkričio 9–11 konferencija Maskvoje «Russia and Europe: Interaction and Mutual Understanding in the 1700s–1900s»

Č.Laurinavičiaus. Parašytas straipsnis: „На перекрестке политических систем. О ситуации литовской национальной государственности в контексте оси Москва-Лондон“ – 1 a.l. Įteikta leidiniui „Россия и Европа“ (Visuotinės istorijos institutui Maskvoje).

2) Priežastys, sąlygojusios Lietuvos kaimo populiacijos migravimą aplenkiant Lietuvos miestus: ypač aiškintis priežastis – kodėl lietuviai nevyko į Vilnių, jeigu nacionalinėje savimoneje Vilnius buvo suvokiamas kaip sostinė.

Šio uždavinio sprendimui specialų tyrimų nebuvo atlikta. Nepaisant to, atliktų pagal programą tyrimų visuma jau sudaro pagrindą to klausimo racionalizacijai (pvz. seminario forma).

3) Civilizacinio identifikavimosi apraiško Lietuvos Respublikoje; Vakarų įvaizdis (tirti santykius LR-D. Britanijos bei JAV, LR-Vokietijos; LR-Lenkijos bei Prancūzijos ir pan.), ruso /Rusijos/SSRS įvaizdis, V. Mickevičiaus - Kapsuko Lietuvos įvaizdis; kaip santykiavo civilizacinės orientacijos su nacionaliniais tikslais).

Sprendžiant šį uždavinį nagrinėtos kelios temos:

Temą: „Lietuva rusiškos ir anglosaksiškos geopolitikos kontekste“ nagrinėjo **Česlovas Laurinavičius** (1,0 etatas). Planuota monografija 10 a.l.

Siekiant suprasti rusiškos bei anglosaksiškos politikos bei geopolitikos ypatybes bei jų poveikio Lietuvai genezę nuspręsta plėsti tiriamo laikotarpio ribas retrospektyviai iki XVIII a. vidurio. Teko atsisakyti planuotos monografijos tarpukario laikotarpio procesams ir straipsnių forma tirti atskirus XVIII-XX a. laikotarpio epizodus. Nepublikuoti straipsniai:

„Įvadas į temą: Vėluojanti tauta rusiškos ir anglosaksiškos geopolitikos lauke“ – 1,5 a.l. Įteikta LIM;

„Očakovo krizė (1791) Rusijos ir Anglijos susidūrimo ties Lietuva kontekste.“ - 1,5 a.l. Įteikta LIM;

„На перекрестке политических систем. О ситуации литовской национальной государственности в контексте оси Москва-Лондон“ – 1 a.l. Įteikta leidiniui „Россия и Европа“ (Visuotinės istorijos institutui Maskvoje).

Laiko skalės išplėtimas (nuo XVIII a. vidurio iki XX a. pabaigos) leido apčiuopti geopolitinę determinantę, siejusią Rusiją su Anglija per lietuvių gyvenamą teritoriją ir didele dalimi sąlygojusią nacionalinės Lietuvos su Vilniumi ir Klaipėda modelio realizaciją. Taigi, pagrindinė išvada būtų ta, kad „Londono-Maskvos“ ašies suponuotas geopolitinis kontekstas sąlygojo lietuvių etnografinės teritorijos evoliucionavimą link valstybės/buferio. Tačiau Maskvos ir Londono interesų suartėjimą nuolat keitė minimų galios polių konfrontacija varžantis dėl globalinio dominavimo. Didele dalimi dėl to Lietuvos nacionalinio valstybingumo vystymosi raida pakankamai ilga bei prieštaringa. Prieštaringo poveikio santykiams tarp Londono ir Maskvos - taip pat ir procesams Lietuvoje - darė kiti veiksniai: ypač prūsiškas (iki Antrojo pasaulinio karo), siekęs perimti lietuviško etnografinio junginio kontrolę galimai jį „nustumiant“ į Rytus, ir JAV arba „specialūs santykiai“ tarp JK ir JAV (po Antrojo pasaulinio), kuomet lietuviškas veiksnys imtas interpretuoti liberalizmo ideologijos kontekste tuo pačiu praktiškai ignoruojant realaus valstybingumo galimybes.

Gilesniam atskirų istorinių epizodų aiškinimuisi labai praverstų bendrosios programos pratęsimas.

Temą „Lenkijos ir jos sąjungininkės Prancūzijos požiūris į lietuvius/Lietuvos valstybę tarpukario metais. Lietuvos sąlytis su romaniškąja politine kultūra“ tyrė **Algimantas Kasparavičius** (1,0 etatas). Vykdyto tyrimo tikslai buvo:

a) ištirti ir įvertinti „centro“ bei „periferijos“ (taip vadinamos „didžiosios politikos“ bei regionų) politinių problemų sąveikas (Rytų paktą idėjos ir Baltijos Antantės atvejai);

b) verifikuoti Prancūzijos geopolitikos, politinės kultūros ir ideologinių tendencijų bei tradicijų poveikį politiniams procesams tarpukario Lietuvoje (Paryžiaus ir Kauno pacifikacinė politika; Liaudies frontas Prancūzijoje *versus* Trečias Frontas Lietuvoje);

c) nustatyti Lenkijos ir jos ilgametės sąjungininkės Prancūzijos politinio poveikio būdingiausius momentus, aplinkybes bei reikšmę tarpukario Lietuvos užsienio politikos problemų raidai;

d) verifikuoti Lietuvos – Lenkijos eventualios karinės sąveikos aplinkybes ir galimybes Antrojo pasaulinio karo išvakarėse bei pradžioje;

e) išaiškinti Prancūzijos užsienio politikos poveikį tarpukario Lenkijai ir jo reikšmę Lenkijos nusistatymui Lietuvos atžvilgiu (Hymanso projektų ir Lenkijos ultimatumo Lietuvai atvejai)

Tyrimo rezultatai:

Lietuvos nacionalinio valstybingumo XX a. pirmoje pusėje tarptautinio egzistavimo tyrimų geopolitinės erdvės išplėtimas leido pasiekti kokybiškai naujų rezultatų. Didžiojo karo (1914–1918) rezultatai ir jų pasėkoje gimusi Versalio Taika su universalaus tarptautinio instituto – Tautų Sąjungos įkūrimu legitimizavusiu „*tautų apsisprendimo teisę*“ (1919–1920) iš esmės postimperinėje kontinentinėje Europoje suponavo liberalią, demokratišką politinę sistemą, kurioje Prancūzija pretendavo ir pozicionavo save lyderiu ir kartu reprezentavo sistemos efektyvumą, o Lietuva (*ipso facto* – ir kitos naujosios Rytų-Centrinės Europos šalys), kaip naujai atsikūrusi/susikūrusi nacionalinė valstybė, iš esmės galėjo išlikti ir įsitvirtinti tik dėka tos sistemos faktinio susiformavimo ir santykinio veiksmingumo. Tokiu būdu Prancūzijos Respublika, kaip Versalio politinės sistemos simbolinis, faktinis ir ideologinis centras bei santykiai su ja Lietuvos Respublikos tarptautinei raidai 1919–1940 m. turėjo unikalią ir išskirtinę reikšmę mažiausiai dviem aspektais. Viena vertus, žymia dalimi determinavo Lietuvos suvereniteto ir tarptautinio subjektiškumo įtvirtinimo sėkmę tarpukario politinėje sistemoje (teritorijos suformavimas, pripažinimas *de jure*, integracija į Versalio sistemą). Suvokdama Versalio politinės sistemos reikšmę savo nacionaliniam valstybingumui bei geopolitiniam saugumui ir jos realijas derindama su savo nacionaliniais interesais Lietuvos Respublika pagal galimybes stengėsi adaptuoti savo politiką prie Prancūzijos geopolitinio landšafto. Bene ryškiausi to pavyzdžiai Lietuvos politinės-diplomatinės pastangos adaptuotis prie Locarno (1925–1926) ir Briando–Kellogo (1928–1929) pacifikacinių paktų bei taip vadinamos Rytų Pakto idėjos (1934–1935).

Kita vertus, jau XX a. III deš. viduryje pasireiškęs didžiųjų valstybių revizionizmas egzistuojančios Versalio sistemos atžvilgiu pastebimai prisidėjo prie Prancūzijos geopolitinio išsekimo bei Versalio sistemos degradacijos IV deš. antroje pusėje, o vėlesnėje perspektyvoje – ir jos žlugimo, kuris iš esmės determinavo ir Lietuvos tarptautinio saugumo palaipsnį nuosmukį, Antrojo pasaulinio karo pradžioje pasibaigusį nacionalinio valstybingumo sunaikinimu. Šia prasme prancūzų Trečiosios Respublikos karinis pralaimėjimas 1940 m. birželį pasibaigęs separatinėmis paliaubomis su Trečiuoju Reichu bei faktine kapituliacija ir tų pačių metų birželį įvykusi Lietuvos sovietinė okupacija tampa ne tik simboliniai, bet ir sisteminiai tarpukario epochos geopolitiniai sutapimai. Prancūzijos, kaip Versalio politinės sistemos centro, nesugebėjimas 1939 m. rudenį apginti Lenkijos – pagrindinio faktinio geopolitinio partnerio Versalio sistemoje ir svarbiausio sąjungininko kontinentinėje Europoje, Europai *de facto* reiškė visos Versalio sistemos griūtį, Prancūzijai – lemtingą geopolitinį pralaimėjimą, o Lietuvai – politinio savarankiškumo praradimą.

Trečia vertus, išskirtinė tarpukario epochos Lietuvos – Prancūzijos santykių istorinė dimensija yra ta, jog dėl Prancūzijos saugumo sistemoje Lenkijai rezervuoto geopolitinio favorito vaidmens, į Lietuvos Respubliką ir santykius su ja Prancūzija beveik ligi XX a. IV deš. vidurio

žvelgė per Lenkijos geopolitinių interesų prizmę regione, kas pastebimai blokavo ne tik Lietuvos – Prancūzijos santykių progresą, bet ir komplikavo Lietuvos geopolitinio saugumo įtvirtinimą ir integraciją į Versalio politinę sistemą. Šios Paryžiaus politinės preferencijos itin pasireiškė vadinamųjų Hymanso projektų svarstymo metais (1921); Mėmelio/Klaipėdos įjungimo į Lietuvos valstybę epopėje (1922–1924) bei prancūzų nuosaitatyme Vilniaus problemos atžvilgiu (1922–1927). Atliktas tyrimas rodo, jog istorinėje perspektyvoje tokio pobūdžio Lietuvos–Prancūzijos geopolitinė koegzistencija Lenkijos politikos šešėlyje iš esmės buvo žalinga visom pusėm: liudijo Prancūzijos, kaip Versalio geopolitinės sistemos lyderio bejėgiškumą efektyviai spręsti sistemoje kylančias problemas; trukdė Lenkijos geopolitinę stabilizaciją sistemoje ir Lietuvos pilnavertę integraciją į sistemą.

Atlikti tyrimai atskleidė pakankamai glaudžią, logišką ir nuoseklią geopolitinę sąveiką tarp politinių procesų generatorių Europos (iš dalies – ir pasaulio) politiniuose centruose bei jų raidos ir transformacijų geopolitinės sistemos periferijoje, kas eventualiai kuria teorines prielaidas XXI a. pradžios Lietuvos geopolitikos ir užsienio politikos svarbiausių kypčių racionaliam nustatymui, verifikavimui ir realizavimui. Atliktų/atliekamų tyrimų rezultatai XXI a. pradžioje taip pat gali būti panaudoti sprendžiant aktulias įsisenėjusias, tam tikra prasme „istorines“ Lietuvos – Lenkijos santykių problemas bei plėtojant Lietuvoje (visuomenėje), Lietuvos politikoje europinę (prancūziškąją) globalių/regioninių politinių/geopolitinių, sociokultūrinių procesų suvokimo, verifikavimo, adaptavimo ir reflektavimo dimensiją. Trumpiau tariant, realizuojant istoriškai „vėluojančios nacijos“ stereotipų tam tikrą įveiką, kuri reikštų ne tik glaudesnę Lietuvos geopolitinę sąveiką su Europa, bet ir Lietuvos valstybės, kaip regioną stabilizuojančio ir pacifikuojančio elemento, didesnę geopolitinę pasitikėjimą savimi.

Tyrimų rezultatai paskelbti daugiau nei dešimtyje mokslinių straipsnių (per 15 a.l.) bei per dvidešimtyje perskaitytų pranešimų mokslinėse konferencijose (daugiau nei pusė iš jų tarptautinėse).

Šiuo metu rengiama monografija preliminariniu pavadinimu: „*Koegzistencija Lenkijos užsienio politikos šešėlyje: Lietuva ir prancūzų Trečioji Respublika*“ [apie 15 a.l.]

Platesniam bei gilesniam lietuviškos – lenkiškai/prancūziškos geopolitinės, ideologinės problematikos tyrimui labai svarbus būtų bendrosios programos pratęsimas.

Tiriant tokius nacionalinio vystymosi vėlavimo aspektus, kaip: **a) kaimiečio virtimo inteligentu metamorfozė (arba “pirmoji karta nuo žagrės” dvasiniame luome); b) ruso/Rusijos įvaizdžio formavimas (nuo XIX a.) lietuviškoje viešojoje erdvėje, (Regina Laukaitytė (1,0 etatas))** tyrimai plėtoti minėtais ir naujais aspektais – analizuoti nacionalinio vystymosi vėlavimo reiškiniai (tokie, kaip civilinės metrikacijos nebuvimo iki 1940 m. priežastys ir pasekmės, luominės visuomenės relikvai vienuolynuose) ir pastangos įveikti atsilikimą (plėtojant liaudies prusinimo iniciatyvas) – publikuoti 2 straipsniai ir 3 įteikti spaudai. Šiais tyrimais išryškintos kai kurios nacionalinio vystymosi vėlavimo priežastys, visų pirma visuomenės konservatyvumo sąlygotas politinio elito inertiškumas. Antra vertus, visuomenės modernėjimą neišvengiamai skatino tautinio judėjimo uždaviniai, taip pat pirmosios lietuvių inteligentų kartos politinių grupių kovos ir atsakomybė už liaudies švietimą.

Dar viena nauja tyrimų sritis plėtoti atsiradus unikaliai galimybei susipažinti su užsienio šalyse esančiais lituanistinių šaltinių rinkiniais – Putnamo vargdienių seserų vienuolyno (JAV) ir Londono lietuvių parapijos archyvais. Kelti klausimai apie emigracijos kryptis ir civilizacinius ryšius su Vakarais: Lietuvos Bažnyčios ir lietuvių išėivijos JAV ir Didžiojoje Britanijoje kultūrinė sąveika - vienuolijų (vargdienių seserų ir marijonų šakų Lietuvoje ir išėivijoje) ryšių funkcionavimas – publikuota knyga, antra - parengta spaudai, taip pat

publikuoti du straipsniai. Šie tyrimai leido atskleisti ankstyvus ir labai intensyvius pagrindinius vienuolių ryšius sovietmečiu, išsivijęs vaidmenį atkuriant Lietuvos Bažnyčios struktūrą po 1990 m. ir kt. Tyrimai leido palyginti Lietuvos ir Vakarų visuomenių sekuliarėjimo procesus.

Analizuojant rusų tautinės mažumos integraciją Lietuvoje, jos įvaizdį buvo gilinamasi į stačiatikių bendruomenės ir vyskupijos istorijos klausimus, katalikų ir stačiatikių santykius (nuo XIX a.), nepriklausomos Lietuvos (1918-1940 m.) ir Lietuvos SSR (1944-1990 m.) valdžios institucijų konfesinę politiką - publikuoti 8 straipsniai ir recenzija, įteikti du straipsniai. Tyrimai parodė negausios rusų (stačiatikių ir sentikių) mažumos dvilypę padėtį Lietuvoje, kai caro ir sovietų valdžia mėgino išnaudoti galimus jos resursus savo politiniams interesams, tačiau dar tautinio atgimimo metais susiformavę kultūriniai įvaizdžiai iš esmės užkirto tam kelią. Tad Rytų erdvės civilizacinė įtaka lietuviams dažnai pervertinama.

2012-2016 m. perskaityta 12 pranešimų mokslinėse konferencijose (iš jų 6 tarptautinėse, 5 – užsienyje).

Nagrinėjant temą „**Vokiškojo veiksnio įtaka lietuvių nacijos bei Lietuvos valstybės formavimuisi ir raidai XX a. pirmojoje pusėje**“ (Edmundas Gimžauskas, 0,5 etato, planuota monografija 12 a l.), tyrinėtas Pirmojo pasaulinio karo laikotarpis Lietuvoje. Tyrimų esmę galima apibūdinti kaip Vokietijos įtakos lietuvių visuomeninei ir politinei raidai 1914–1918 m. apraiškų nustatymą bei įvertinimą. Buvo koncentruojamasi į situacijos Vilniaus mieste ir apylinkėse analizę, kadangi lietuviai čia etniškai nedominavo, tačiau nekvestionuojamai pretendavo į šios teritorijos užvaldymą, tuo pačiu Vilniaus atveju pastebimas ir sudėtingiausias vokiečių – lietuvių sąveikos aspektų kompleksas, kurį buvo stengiamasi išanalizuoti. Tokiu būdu buvo struktūruojama medžiaga būsimos programinės monografijos skyriui. Jos paruošimui pasitarnautų programos pratęsimas.

Apsistojimą ties Vilniaus klausimu lietuvių – vokiečių santykiuose nemaža dalimi lėmė ir darbas paralelinėje programoje – Vilniaus istorijos tyrimuose, kur vėlgi konkrečiai buvo tyrinėjamas 1914–1918 m. laikotarpis.

Išspausdinti 5 str.

4) Politinės kultūros Lietuvos Respublikoje tipologizavimas

Tyrimai liudija, kad neišbaigta valstybinė struktūra, kartu su tarptautiniais konfliktais, suponavo valdininko versus pavaldinio visuomenės modelį su ribotomis liberalizmo apraiškomis, bei įtampomis tarp dominuojančios tautos ir tautinių mažumų. Šia linkme tirtos temos:

Temos **Lietuviai ir žydai: identitetų sankirtos išskleidimas 1918–1940 m.** (Eglė Bendikaitė, 1,0 etatas, 2012 – 2013 m. buvo kūrybinėse atostogose, todėl prie programos dirbo tik trejus metus (2014–2016)) tyrimai leido paanalizuoti atskirų žydų asmenų, individų grupių bei masių savivoką, interesus, siekius ir galimybes naujame teritoriniame darinyje – tautinėje Lietuvos valstybėje. Buvo analizuojama: žydų saviidentifikacijos pokyčiai kultūrinėje srityje poautonominiu laikotarpiu, bandant atskleisti žydų integracijos siekius ir galimybes tautinėje Lietuvos valstybėje, panaikintos „išskirtines teises“ garantavusios žydų tautinės autonomijos ir augančios lituanizacijos kontekste. Taip pat buvo gilinamasi, kaip Lietuvos valstybės juridinio statuso ir tautinių mažumų teisių klausimai, ginčytinų valstybės teritorijų sprendimų paieška vienijo iškilus žydų ir lietuvių teisininkus, pristatant jaunos valstybės poziciją tarptautinėse organizacijose ir efektyviai išnaudojant tarptautinės teisės instrumentus iki tol beprecedentėse situacijose. Taip pat tyrėja analizavo asmens (ne tik žydų bendruomenei žinomo bei pripažinto lyderio), individų grupės (konkrečiai žydų parlamentarų grupės) bei masių (žydų, grįžusių į Lietuvą po I Pasaulinio karo) savivoką naujame teritoriniame darinyje – tautinėje Lietuvos

valstybėje – jos gyvavimo pradžioje. Buvo gilnamasi, kaip Lietuvos valstybės sąrangos klausimai, žydų bendruomenės teisinio statuso transformacijos, politinių vizijų bei orientacijų pokyčiai, žydų tautinių interesų legitimacijos siekis, sąlygojęs lietuvių ir žydų bendruomenių santykius. Per politines bei socialines įtampas, sukeltas deklaruojamų, bet praktikoje neturėjusių realaus pagrindo pareiškimų bei pasirinkimų, buvo bandoma atskleisti šių dviejų bendruomenių saviidentifikacijos skirtumus.

Per atskirų probleminių aspektų analizę atsiskleidė žydų bendruomenės teisinio statuso transformacijos, politinių vizijų bei orientacijų pokyčiai, politinės bei socialinės įtampos, turėjusios įtaką pilietiniams ir politiniams pasirinkimams, kas sąlygojo lietuvių ir žydų saviidentifikacijos skirtumus. Tyrimai parodė, kad viena vertus Vakarų Europos žydų bendruomenėse funkcionavę emancipacijos ir integracijos modeliai tarpukario Lietuvoje dar tik ieškojo realizacijos kelių.

Atskiri tyrimų aspektai buvo viešinami tarptautinėse mokslinėse konferencijose, o publikuoti ir įteikti spaudai tyrimų rezultatai pripažintuose tarptautiniuose mokslo leidiniuose prisideda prie lituanistikos sklaidos užsienyje ir jau sulaukia palankaus užsienio kolegų vertinimo.

Tyrimų temomis paruošti ir perskaityti pranešimai tarptautinėse konferencijose; sulaukus palankių įvertinimų, pranešimų pagrindu išplėsti ir parengti straipsniai bus publikuoti tarptautiniuose mokslo leidiniuose.

Įteikta darbų:

From certain desire or real need: the contexts of Jewish acculturation after the failure of National Autonomy, įteikta tarptautinio mokslo žurnalo *Jewish Culture and History* (1,45 a.l.)

Interwar Lithuania as a Laboratory of International Law. A Study of the Long-term Imprint on the Doctrine of International Law by Interwar Lithuania's Practice of Applying International Law to New Challenges, įteikta tarptautinio mokslo žurnalo *Jus Gentium* redkolegijai (1,8 a.l.)

Women in Lithuanian Zionist Movement: had they need and space to act?, įteikta straipsnių rinkinio "Women in Zionism", redaktorėms Prof. Eleonora Lappin, Graz University, Austrija, Dr. Mira Yungman, Open University of Israel (1 a.l.)

Mokslo tyrimų rezultatai viešinti 3 tarptautinėse ir 1 respublikinėje konferencijose

Nagrinėjant temą „**Klerikalizmo raiška Lietuvoje bei įtaka lietuvių politinei kultūrai XX a. pirmoje pusėje**“ (Artūras Svarauskas (2014 – 0,1 etato; 2015–2016 1,0 etatas)) parašyta monografija: „Krikščioniškoji demokratija nepriklausomoje Lietuvoje 1918-1940. Politinė galia ir jos ribos.“ LII, Vilnius, 2014, p. 411psl.

Tyrimo pagrindą sudarė Lietuvos partinės sistemos kūrimosi ir raidos klausimai akcentuojant krikščionių demokratų politinę srovę. Tirtas religijos ir politikos santykis XX a. pirmos pusės Lietuvoje ir konfesinių nepolitinių bei religinių organizacijų panaudojimas politiniame valstybės gyvenime. Analizuoti krikščionių demokratų veiksmai ir įtaka 1926 m. valstybės perversmo metu ir politinės krizės – 1938–1940 m. laikotarpiu. Tyrimo metu daugiausia dirbta ir panaudota medžiaga iš Lietuvos centrinio valstybės archyvo, taip pat Lietuvos ypatingojo archyvo. Rinkta medžiaga JAV Hooverio institucijos archyve, Nacionalinės bibliotekos, Mokslų akademijos bibliotekos, Lietuvos istorijos instituto rankraščių skyriuose. 2016 m. pradėta tyrinėti naują individualią temą: Lietuvos visuomenė 1939–1941 m.

Sirutavičius V. pranešimas „About anti-Semitism in the Interwar Lithuania“. Jews and Non-Jews in Lithuania: Coexistence, Cooperation and Violence, London, 2012 12 17-18,

5) Lietuviškų ūkio bei ekonomikos organizavimo tradicijų nušvietimas (santykiyje su regiono kaimyninėmis valstybėmis)

Šį uždavinį, nagrinėdamas temą „**Lietuvos ekonominės ūkinės dimensijos santykiyje su kaimyniniais kraštais**“ įgyvendino **Gediminas Vaskela** (1,0 etatas iki 2016 06 15). Buvo tiriama: Lietuvos ūkis ir su ūkiu tiesiogiai susijusi socialinė raida kaimyninių kraštų fone 1918–1940 m.: Statistinis rakursas.

Išleista monografija „Tautiniai aspektai Lietuvos ūkio politikoje“ (2014 m. pabaigoje 15,5 a. l.).

Tyrinėta tema turi 2 aspektus: 1) krašto (teritorijos) ūkinį, socialinį, kultūrinį atsilikimą, kuris daugeliu atvejų tik santykinis, bei 2) naujosios/moderniosios lietuvių tautos raidos atsilikimą (vėlavimą), kuris Rytų Pabaltijo regione (ne tik etninėje ar istorinėje lietuvių/Lietuvos teritorijoje) šalia analogiškos baltarusių raidos daugeliu atvejų absoliutus. Pirmuoju aspektu klausimas tarsi aiškesnis ir lengviau aptariamasis. Statistinės medžiagos jau turima daugmaž pakankamai. Antrasis aspektas ne toks paprastas. Akivaizdu, kad lietuvių tautos „vėlavimas“ ar „atsilikimas“ nėra jokia naujiena. Bet kiekybiškai apibrėžti ir įvertinti tą atsilikimą ne taip paprasta. Tas atsilikimas tai pernelyg sureikšminamas, tai menkinamas. Ir vienu, ir kitu atvejais galima konstatuoti patikimų aiškių ir lengvai prieinamų kiekybinių rodiklių trūkumą. Būtent ties pastarąja problema ir koncentruotasi 2015 metais, susiteliant ties analize regiono, kurį XIX a. pabaigoje sudarė Rusijos imperijos Kauno, Vilniaus, Kuršo (Kuržemės), Livliandijos (Vidžemės, Livonijos), Estliandijos (Estijos), Vitebsko, Gardino ir Suvalkų gubernijos. Viena vertus, šis regionas apėmė beveik visas lietuvių (išskyrus Rytprūsius), latvių ir estų (išskyrus kai kurias Peterburgo bei Pskovo apskritis) etnines žemes, todėl lietuvių, latvių ir estų bet kokių demografinių rodiklių lyginimas korektiškas. Antra, regionas daugmaž atitinka Pabaltijo ekonominį rajoną, apie kurį Rusijoje kalbėta XIX a. pab. – XX a. pr. Kaimo gyventojų kėlimasis į tuo metu sparčiausiai augusius ekonominio rajono pramonės bei prekybos centrus taip pat gali būti objektyviai įvertintas. Pagaliau, trečia, viso didelio regiono, o ne vien tradicinių Kauno, Vilnius ir Suvalkų gubernijų analizė leidžia išryškinti rusų, lenkų, dalinai ir baltarusių, žydų bei vokiečių demografinių rodiklių specifiką, lyginant su atitinkamais lietuvių, latvių ir estų rodikliais. Šiuo metu baigiamas rašyti straipsnis apie lietuvių urbanizacijos pradžią (arba lietuvių (*glotologinių lietuvių*) kėlimosi į miestus pradžią) nuo XIX a. vidurio iki Pirmojo pasaulinio karo. Svarbiausieji šaltiniai: 1897, 1923 ir 1931 m. gyventojų surašymų, įvairių ūkinių, demografinių, geografinių etc. tyrimų duomenys ir kt.

6) Švietimo sistemos tipologizavimas (eventualiai regiono kontekste)

Tirta tema „**Švietimo sistemos Lietuvoje santykis su pilietinės integracijos procesu 1918–1940 m.**“ (**Dangiras Mačiulis** (1,0 etatas)). Atliktas tautininkų švietimo politikos Lietuvoje 1926-1940 m. tyrimas. Šių tyrimų rezultatas – parengta monografija „Tautinė mokykla: žvilgsnis į tautininkų švietimo politiką“ (14 a. l.). Monografijoje nagrinėjama A. Smetonos politinio režimo (nuo 1926 m. gruodžio 17 d. perversmo iki Lietuvos okupacijos 1940 m.) švietimo politika – kaip praktikoje reiškėsi politinio režimo deklaruojamos tautinės mokyklos kūrimas pradinėje ir aukštesniojoje mokykloje.

Tyrimų metu konstatuota, kad tautininkų švietimo politika neįgijo raiškių direktyvinių ideologinių metmenų ir programinio pavidalo, o pats tautinės mokyklos turinys liko taip pat neapibrėžtas kokia neapibrėžta buvo pačių tautininkų ideologija išskyrus pagrindinį principą – ištikimybę nacionalizmo idealams. Tačiau strateginė švietimo politikos kryptis buvo labai aiški – švietimo sistemą siektą paversti nacionalistinės indoktrinacijos instrumentu.

Apibendrinant tautininkų žingsnius švietimo erdvėje galime teigti, jog politinis režimas savo švietimo politiką grindė dviem pagrindiniais principais. Pirmiausia reikalavimu, kad mokykla

ne tik mokytu, bet ir kryptingai auklētu jaunąją kartą – ugdytu tautiškai susipratusį pilietį, kuris taptų sąmoningu nacionalizmo principais grindžiamos valstybės kūrėju. Trumpai tariant, siekta, kad jaunimui būtų diegiama ištikimybė nacionalizmo idealui, o ši ištikimybė buvo tapatinama su lojalumu politiniam režimui. Antra, siekiu valstybės rankose sukcentruoti ugdymo monopolį – pabrėžiant jos išskirtinę teisę ugdyti savo piliečius (bent jau ugdymo turinio nustatymo prasme). Trumpai tariant, politinis režimas aiškiai pareiškė, jog jaunas pilietis – valstybės nuosavybė.

Tyrimu metu nustatyta, kad į ugdymo monopolizavimą valstybės rankose nukreiptas strateginis švietimo politikos vektorius politinį režimą atvedė į konfliktą su Katalikų Bažnyčia, kuri siekė sukurti alternatyvią konfesinio ugdymo erdvę. Siekdamas užvaldyti ugdymo erdvę politinis režimas atmetė katalikiškos visuomenės veikėjų siūlomą kultūrinės autonomijos principą ir suvaržė katalikiškų jaunimo organizacijų veikimo laisvę. Politinio režimo akimis vaikas/jaunuolis buvo pirmiausia valstybės nuosavybė, todėl jai teko pirmumo teisė buvo rūpintis jo ugdymu, kuris turėjo vykti tautinės mokyklos pamokose ir užklasinėje veikloje.

Tyrimų metu konstatuota, kad politinis režimas savo nuosavybe, pasaulėžiūrine prasme, norėjo paversti ir mokytoją – ne tik dėl tikėjimo pastarojo kaip išskirtinai reikšmingo veiksnio svarba įkūnijant tautinės mokyklos viziją. Valstietiškoje Lietuvoje mokytojas tarsi avansu gaudavo aukštą visuomenės pasitikėjimą, o potenciali mokytojo įtaka gimdė politinio režimo norą pajungti mokytojo profesinę veiklą bei socialinį aktyvumą savo interesams ir valdyti jo simbolinio kapitalo galią. Po 1926-ųjų perversmo autoritarinis režimas ėmėsi mokytojus versti savo „bendražygiais“, reikalaujantis ne tik politinio lojalumo ir ištikimybės lietuviško nacionalizmo idealams, bet ir aktingo jų įkūnijimo – neapsiriboti pedagogine veikla, o savo visuomeninį aktyvumą įvairiomis formomis nukreipti į visuomenės lojalumo valdžiai ugdymą, kovojant su tais, kurie kėsina į valdžios autoritetą. Vienok tam, kad mokytojas efektingai atliktų šį vaidmenį, jis pats turėjo tapti nekvestionuojamu autoritetu. Todėl politinis režimas iš vienos pusės budriai saugojo mokytojų autoritetą, o iš kitos pusės juos spraudė į politinio režimo kalamus profesinės bei visuomeninės veiklos rėmus.

II. Uždavinių blokas, susijęs su sovietmečiu:

1) Tikslinti sovietinio teroro bei aukų statistiką (bandyti nustatyti tremtinių bei įkalintų mirtingumą, grįžimo į Lietuvą aplinkybes, bendravimo tarp represuotų ir nerepresuotų tendencijas)

2012-2016 m laikotarpyje užsibrėžta **tikslinti statistinius duomenis: sovietinio teroro apskritai ir lenkų bendruomenės Lietuvoje konkrečiai nuostolius; tremtinių adaptacijos sugrįžus problema; migracijos procesus sovietmetyje; konkuruojančių nacionalizmų raišką sovietinėje Lietuvoje, konkrečiai, Vilniuje ir Vilniaus krašte (lietuvių-lenkų, lenkų-rusų, lietuvių-lenkų-rusų tarpetniniai santykiai); Vilniaus atlietuvinimo problemą sovietmetyje: kodėl lietuviai po karo nenorėjo keltis į Vilnių? (Vitalija Stravinskienė, 1,0 et.)** Realizuojant numatytus tikslus, tyrimai buvo vykdomi keliomis kryptimis: 1) Lietuvių tautos socialinės padėties raida sovietmečiu (analizuoti migracijos procesai sovietmečiu, priverstinių migracijų (trėmimų) nuostoliai Rytų ir Pietryčių Lietuvoje, jų pasekmės šalies ir regiono mastu (tremtinių sugrįžimas ir adaptacija), įtaka atskirų regionų dezorganizacijai, demografiniai pokyčiai sovietmečiu; 2) Lietuvių tautos egzistencijos sovietmečiu veiksmų įtaka (konkuruojančių nacionalizmų raiška sovietmečiu, t.y. tarpetniniai santykiai, sovietinės nacionalinės politikos įgyvendinimas Vilniaus regiono kontekste, Vilniaus lituanizacijos problema sovietmečiu.

Pirmosios tyrimų krypties metu buvo patikslinti sovietinio teroro nuostoliai Lietuvos ir lenkų bendruomenės mastu, nustatytas represuotų ir sugrįžusių Lietuvos gyventojų skaičius, adaptacinės problemos. Sovietmečio migracinių procesų į Lietuvą ir iš jos tyrimai parodė, kad tokie procesai paveikė atskirų regionų raidą, lėmė Rytų ir Pietryčių Lietuvos integracines problemas (regiono gyventojų konservacinės ir izoliacinės nuostatos), labai paveikė etninę šalies struktūrą (Lietuvos visuomenė tapo labiau daugiatautė).

Tiriant lietuvių tautos egzistencijos sovietmečiu veiksnius buvo analizuota sovietinė nacionalinė politika, jos įtaka atskiroms etninėms grupėms, jų tarpusavio santykiai, sovietinės valdžios pastangos marginalizuoti etnines kategorijas, vietoj jų sukuriant naują niveliuojančią tapatybę – „sovietinę liaudį“. Konstatuotina, kad siekdama numatytų politinių tikslų, sovietinė valdžia tarptines įtampas ir konfliktus užgniauždavo. Tačiau politinės liberalizacijos metais „užšaldyta“ įtampa išsiveržė į viešumą ir tapo kliūtimi atkuriant Lietuvos nepriklausomybę.

Tiriant Vilniaus lituanizacijos sovietmečiu problemą, buvo nustatyta, kad pagrindinis miesto sulietuvinimo veiksnys buvo demografinis (lietuvių sutelkimas mieste), tačiau dėl sudėtingų pokario politinių, socialinių ir ekonominių sąlygų, šis tikslas buvo įgyvendintas labai palaipsniui ir realizuotas tik sovietmečio pabaigoje, kai titulinės tautos (lietuvių) atstovai tapo dominuojančia grupe Vilniuje.

Vykdamas numatytus uždavinius 2012–2016 m. buvo publikuoti 13 mokslinių straipsnių. Mokslo tyrimų rezultatai viešinti 8 tarptautinėse ir 3 respublikinėse konferencijose. Mokslo leidinių redkolegijoms įteikti mokslo straipsniai:

Demografiniai pokyčiai Lietuvoje 1944–1989 m. (statistinis aspektas), įteikta *Istorijos* redkolegijai, (apimtis – 1,6 a. l.).

Priverstinės migracijos LSSR: etninių mažumų atvejais (1940–1941, 1944–1989 m.), įteikta *Oikos* redkolegijai (apimtis – 0,8 a. l.).

Didieji Lietuvos miestai ir gyventojų migracinės alternatyvos (1944–1989 m.), įteikta *Acta humanitarica universitates saulensis* redkolegijai (apimtis – 0,85 a.l.)

Mokslo tyrimų rezultatai viešinti 8 tarptautinėse ir 3 respublikinėse konferencijose.

Taip pat **tikslinant demografinius nuostolius XX amžiaus Lietuvoje, analizuotos ir apibendrintos sovietų represijos ir gyventojų netektys 1939 – 1941, 1944–1958 m. (Mindaugas Pocius)**. Šiame tyrime buvo siekiama atlikti perspektyviausios istoriografijos šia tema apžvalgą ir analizę, pateikti ir apibendrinti šiuolaikinių tyrimų rezultatus, kadangi tiek viešajame, tiek akademiname diskurse dažnai operuojama, manipuluojama įvairiais skaičiais, nesimato kriterijų ir vertinimų kontūro bei pagrindimo.

Parengtas tyrimas „Demografiniai nuostoliai XX amžiaus Lietuvoje: sovietų represijos ir gyventojų netektys 1939–1941, 1944–1958 m. (apimtis – 1,5 sut. a. l.)

Viena iš tyrimų krypčių **buvo represuotų dvasininkų grįžimo iš lagerių ir tolesnio gyvenimo bei darbo Lietuvos SSR aplinkybės (Regina Laukaitytė)**. Šia tema publikuotas straipsnis. Be to, sovietų režimo represinės politikos problematika analizuota plačiau – publikuoti 6 straipsniai, istorijos šaltinis ir 2 recenzijos. Tyrimais tikslinta aukų statistika, išryškinti kai kurie iki šiol į istoriografijos akiratį nepatekę Lietuvos sovietizavimo aspektai, kaip LKP CK formavimas 1941 m., visuomenės solidarumo apraiškos ginant represuojamus ir imantis jų globos destalinizacijos metais.

2) Industrializavimo reflektavimą sovietinėje Lietuvoje (progreso idėjos poveikį, prioritetus tarp

„bakūžės samanotos“ ir „rūkstančių kaminų“)

Tyrimai faktiškai kiek nukrypo nuo industrializacijos/progreso paradigmos ir daugiau koncentravosi į sovietinio valdymo technologijas bei į kultūrinio sluoksnio situaciją sovietmetyje (į vadinamojo kontrakto tarp valdžios ir menininkų identifikavimą).

Tema: **„Pasmerkta modernizacija: Ekonominės kolizijos sovietmetyje verifikacija (dilema tarp progreso ir regreso)“** nagrinėjo **Saulius Grybkauskas** (0,5 etato, planuoti 4 str.). Buvo vykdomi sovietinio elito – nomenklatūros tyrimai. Buvo analizuojamas jos santykis su centru, Maskvos atstovais sovietinėje periferijoje (ypač LKP CK antraisiais sekretoriais). Tyrinėta sovietinės nomenklatūros turėtos respublikos ūkio ir socialinės plėtros strategijos, siekiai juos realizuoti. Šių tyrimų rezultatas buvo monografijos (S. Grybkauskas, Sovietinis „generalgubernatorius“. Komunistų partijų antrieji sekretoriai Sovietų Sąjungos respublikose“, Vilnius, LII, LII leidykla, 2016.) publikavimas 2016 metais. Monografijos pirmasis rankraštis buvo parengtas vykdant LMT MIP programos programos projektą. Rankraščiu atsiskaityta LMT. Tačiau 2016 m., gavus finansavimą knygos leidybai, reaguojant į recenzentų ir skyriaus kolegų pastangas buvo papildomi knygos skyriai, išvados. Šio darbo pasėkoje knygos apimtis išaugo 2 autoriniais lankais, nuo 14 iki 16 autorinių lankų.

Toliau tęsiant tyrimus šia kryptimi programos vykdymo laikotarpiu pradėta monografijos apie Algirdą Brazauską rengimas. Knyga „Žmogus, jungęs epochas. Algirdo Brazausko politinė biografija“ yra rengiama kartu su istoriku Mindaugu Tamošaičiu. Planuojama, kad ji bus užbaigta ir išleista Lietuvos istorijos instituto leidyklos dar 2017 metais. Sovietiniu laikotarpiu A. Brazauskas buvo įtakinga partine figūra, prisidėjusia prie lietuviškosios nomenklatūros strategijų formavimo, ūkinės politikos įgyvendinimo. Per ataskaitinį laikotarpį didžiausias dėmesys buvo kreiptas į A. Brazausko kartos sampratą, analizuojant, kaip formavosi ši nauja technokratų karta, kokią sovietinę socializaciją ji išgyveno ankstyvuojant sovietiniu (stalinmečiu) laikotarpiu. Prieita prie išvados, kad šios kartos žmonių sąmonėje atmintis apie buvusią Lietuvos respubliką jungėsi su naujai diegiamomis sovietinėmis normomis, taip sukuriant ypatingą savito mentaliteto technokratų kartą. A. Brazausko ir jo kartos tyrimai leidžia mums geriau suprasti sovietinio lietuvių tapsmą, jo genezę. Programos baigiamajame konferencijoje Lietuvos istorijos institute šia tema buvo skaitytas mokslinis pranešimas.

Kadangi pastaruoju metu pasirodė nemažai literatūros, tame tarpe ir lietuvių autorių darbų apie sovietinę modernizaciją, visuomenės ateizaciją Lietuvoje, buvo studijuojami šie darbai. Galima konstatuoti, kad per programos vykdymo laikotarpį įvyko nemažų pokyčių lietuvių istoriografijoje. Pirmiausia reikėtų pastebėti pasikeitusius akcentus – autoriai didžiausią dėmesį kreipia jau ne į sovietines represijas, tremtis, partizanines kovas (kas yra jau pakankamai gerai ištyrinėta), o lietuvių tapatybės sovietmečiu studijas. Ypatingai Programai aktualus momentas yra sovietinio lietuvių studijos (Violeta Davoliūtė, Nerija Putinaitė, Vilius Ivanauskas ir kt.). Todėl programos vykdymo laikotarpiu buvo apžvelgta ši naujausia literatūra ir parengtas bei publikuotas išsamus apžvalginis esė apie lietuvių tapatybės problemą sovietizacijos kontekste lietuvių autorių darbuose.

Parengti straipsniai ir tekstai:

Saulius Grybkauskas, Anti-Soviet Protests and the Particularism of the Nomenklatura in Soviet Lithuania. A Search for a Model of Interaction, *Journal of Baltic Studies* (1 autorinis lankas. Įteikta, tikimasi, kad bus publikuotas 2017 – 2018 metais)

Monografijos „Žmogus, jungęs epochas. Algirdo Brazausko politinė biografija“, LII leidykla, 2017 m. 2 dalys (2 autoriniai lankai).

S. Grybkauskas, Attitudes towards the Soviet Past in Lithuania: Three strategies, įteiktas žurnalui *Plural. History, Culture, Society*, 2017. (0,6 autorinio lanko).

Tarptautinėse ir nacionalinėse konferencijose perskaityta 14 pranešimų.

3. Konkuruojančių kultūrinių bei politinių orientacijų eventualią galimybę totalitarizmo (sovietinio) sąlygomis, centralizmo ir autonomiškumo apraiškas

Uždavinys buvo įgyvendinamas tiriant tokias temas:

„Identitetų konfrontacija Lietuvoje 1944–1953 m: tarp LKP ir SSKP; tarp komunistų ir antikomunistų; tarp lietuvių ir rusų; tarp kaimo ir miesto“ (Mindaugas Pocius (0,25 – 0,5 etato). Tyrimo objektas - Lietuvos sovietizavimas ir sovietizacijos procesas 1944 - 1947 m. Tiriant problemą buvo aiškinamasi sovietizacijos proceso įtaka, poveikis sociumui, centras - respublika valdymo modelis, VKP(b) CK sprendimų priėmimo ir kontrolės mechanizmas. Daugiausia buvo fokusuojamasi į VKP(b) CK Lietuvos biuro vykdytą Lietuvos sovietizavimo politiką (strategiją ir taktines nuolaidas), į tautinio komunizmo apraiškas LKP(b) CK vadovybėje, LKP(b) CK biuro narių (A. Sniečkaus ir J. Paleckio) konfrontaciją ir politinių aspiracijų kolizijas, taip pat LKP(b) CK biuro narių bei VKP(b) CK vadovų tapatybių skirtumus, CK generalinės „politinės linijos“ sankirtas su tautinio komunizmo apraiškomis.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima teigti, kad VKP(b) CK Lietuvos biurui per gana trumpą laiką (1944 - 1947 m.) pavyko sukurti veiksmingą politinę totalitarinę sistemą, sovietizuoti partinę nomenklatūrą ir respublikos valdymo aparatą, kurie jau daugmaž savarankiškai tęsė respublikos sovietizavimą. Kita svarbi tezė - valstybės aparato sovietizavimo vektorius persipynimas su rusifikacija kaip gretutiniu, iš paskos vykusiu procesu. Tyrimas iš esmės paneigia užsienio istoriografijoje pasitaikančius empirine medžiaga nepagrįstus teorinius teiginius, kad „diplomatinių“, be atviro diktato, sovietinės įtakos įvedimo Rytų Europoje formų paieškos atsispindėjo ir Baltijos regiono sovietizacijos politikoje, kad Maskva, įtvirtindama stalininį režimą, atsižvelgė į vietines specifines sąlygas.

Paruošti, bet dar nespausdinti šie straipsniai:

Kremliaus požiūris į Justo Paleckio „erezijas“ 1946 - 1950 m. 1,7 aut. l.; Įteiktas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro periodiniam leidiniui *Genocidas ir rezistencija*.

Lietuvos sovietizavimas: VKP(b) CK Lietuvos biuro vaidmuo (1944 m. lapkritis – 1947 m. kovas). I dalis. Apimtis – 1 aut. l. Įteiktas Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro periodiniam leidiniui *Genocidas ir rezistencija*.

Nagrinėta tema **„Lietuviai ir lenkai, Lietuva ir Lenkija. 1988 – 1994 m.“ (Vladas Sirutavičius (1,0 etatas)).** Tyrimas apibendrintas parengtoje spaudai monografijoje „Lietuvių – lenkų, Lietuvos – Lenkijos santykiai 1988 – 1994 m.“ (29,5 a.l.). Joje padaryti apibendrinimai:

1. Lenkų bendruomenės politizaciją ir nacionalinės-teritorinės autonomijos reikalavimo iškilimą į politinę dienotvarkę įtakojo: a) konkurencija tarp įvairių etinei lenkų bendruomenei atstovaujančių aktyvistų ir neformalių politinių grupuočių. Nacionalinės teritorinės autonomijos reikalavimas tapo veiksmingu įrankiu lenkų etninės mažumos konsolidacijai; b) nacionalinis sutarimas tarp pagrindinių Lietuvos politinių jėgų (LKP ir Sąjūdžio) valstybinės lietuvių kalbos klausimu. 2. Po 1990 m. kovo Lietuvos Respublika lenkų atžvilgiu vykdė panašią politiką, kaip ir ankstesnė tarybų Lietuvos valdžia: nacionalinės – teritorinės autonomijos idėja ir jos reikalavimai buvo griežtai atmetami, o lenkų bendruomenės paramą autonomijai siekta mažinti įvairiomis nuolaidomis. Visgi, tokia politika nebuvo efektyvi. 1991 m. apklausos ir sovietinio referendumo rezultatai liudijo, kad žymi lenkų bendruomenės dalis nepriklausomos Lietuvos

valstybės atkūrimui nepritaria. 3. Lietuvos valdžia stengėsi plėtoti santykius su Lenkija siekdama: a) išgauti faktinį pripažinimą bei b) izoliuoti lenkų autonomistų judėjimą. Oficialioji Varšuva lenkų nacionalinės – teritorinės autonomijos reikalavimo nerėmė. Antra vertus, Lietuvos valdžios siekiai išgauti faktinį pripažinimą buvo nesėkmingi. 4. 1991 m. rugpjūčio Maskvoje pralaimėjimas sukūrė naują politinę situaciją Lietuvoje: iš politikos buvo eliminuotas vienas lenkų autonomistinių centrų Koordinacinė taryba, o Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose įvestas tiesioginis valdymas. Tokiu būdu stengtasi ne tik užgniaužti autonomistines tendencijas, bet ir įtvirtinti tuose rajonuose Lietuvos valstybės suverenumą. Lenkija Lietuvos valdžios priemones traktavo kaip diskriminacines, tiesiogiai nukreiptas prieš lenkų mažumą, o tai stabdė tarpvalstybinių susitarimų (deklaracijos) pasirašymą. 5. Rinkimuose į Seimą bei Prezidento rinkimuose pergalę pasiekę kairieji stengėsi įtampas tarp lietuvių ir lenkų, Lietuvos - Lenkijos pašalinti. 1994 m. buvo pasirašyta tarpvalstybinė Lietuvos ir Lenkijos sutartis. Kartu kairiųjų valdymo laikotarpiu galutinai buvo formaliai įtvirtintas lietuvių titulinės tautos etnokultūrinis dominavimas: priimtas Valstybinės lietuvių kalbos įstatymas; antra, lenkų bendruomenė ir ją reprezentuojančios visuomeninės – politinės struktūros susitaikė su tautinės mažumos statusu; trečia, nors Lietuvos valdžiai pasisekė sumažinti tarpetnines įtampas, tačiau depolitizuoti lenkų bendruomenę nepavyko - susiformavo etninė Lietuvos lenkų politinė partija.

Nagrinėjant temą „**Modernizacijos, sovietinio laikotarpio ir šiuolaikinės visuomenės kultūros tyrimai**“ (Rasa Čepaitienė, 1,0 etatas), buvo tyrinėta: kolektyvinė atmintis, istorijos ir paveldo politika sovietinėje (daugiausia stalininėje – 1945–1953 m.) ir posovietinėje Lietuvoje bei regione lyginamojoje perspektyvoje. Bandyta taikyti naujas metodologines prieigas (straipsnių rinkinio, skirto naujų tyrimo perspektyvų paveldo teorijoje paieškai, sudarymas ir publikavimas, publikacija skirta pokolonijinių studijų teorinių-metodologinių prieigų taikymo Lietuvos ir posovietinės erdvės sociopolitinės raidos analizei).

Per penkerių metų laikotarpį buvo publikuotas R. Čepaitienės sudarytas į SCOPUS duomenų bazę įtraukto tarptautinio žurnalo *Journal of Architecture and Urbanism* teminis numeris (2015, volume 39, nr. 1). Publikuota 14 straipsnių užsienio recenzuojamuose leidiniuose (6 Rusijoje, 4 Moldovoje, 3 Ukrainoje, po vieną Baltarusijoje ir Vokietijoje). 7 publikacijos Lietuvoje recenzuojamuose žurnaluose lietuvių ir anglų kalbomis, 10 publikacijų nerecenzuojamuose leidiniuose ar konferencijų medžiagos užsienyje ir Lietuvoje. Paskelbtos 3 knygų recenzijos.

Skaityti pranešimai tarptautinėse ir nacionalinėse konferencijose bei seminaruose: Lietuvoje (22), Rusijoje (5), Turkmėnistane (3), Ukrainoje (2), Baltarusijoje (2), Italijoje (2), po vieną Rumunijoje, Moldovoje, Estijoje, Vokietijoje, Gruzijoje, Armėnijoje ir Azerbaidžane. Skaityta viešų paskaitų Baltarusijoje, Rusijoje, Lietuvoje.

Tyrinėjant temą „**Lietuviškosios kūrybinės inteligentijos sovietmetyje sociokultūrinės ir politinės aspiracijos**“ (V. Ivanauskas) tyrinėta sovietinės inteligentijos vidinė struktūra, tautinių mažumų inteligentijos santykis su „tituline tautybe“, sovietinės inteligentijos ryšių su išeivija santykis, lietuviškosios inteligentijos santykis su kultūrine nomenklatūra, 7-ajame dešimtmetyje įvykęs kultūrinės sklaidos proveržis, santykiai su centro pareigūnais, įsiliejimo į Sąjūdį strategijos. Paskelbti 7 straipsniai, perskaityti 37 pranešimai tarptautinėse ir nacionalinėse konferencijose. Dalis programoje numatytų šios temos tyrimų atlikta įgyvendinant LMT tyrimų projektą, pagal kurį publikuota monografija (Programa už ją neatsiskaito).

4) Civilizacinio santykio su rusais/Rusija bei su Vakarų civilizacija refleksijų apraiškas sovietinėje Lietuvoje

Тыrimai faktiškai lokalizavosi ties vadinamojo tautinio komunizmo elementais sovietinėje Lietuvoje. Todėl tų elementų suponuotas paveldas turėtų būti sietinas su nacionalinės atminties kultūros paveldu. Šioje srityje atlikti svarbūs tyrimai paskelbti straipsniais ir pranešimais konferencijose:

V. Sirutavičiaus, Laurinavičius Č. „8 maja 1945 r. – koniec wojny czy nowa okupacja? Dylematy Litwinow“ // *Biuletyn Historii Pogranicza*, Nr. 15, Białystok, 2015, s. 45-55;

V. Sirutavičius. Десталинизация и национальный вопрос: Литва в 1953 – 1957 г.г. *После Сталина. Реформы 1950-х годов в контексте советской и постсоветской истории*, Москва: РОССПЕН, 2016, с.269-276. ISBN 978-5-8243-2066-4;

Sirutavičius V. National Bolshevism or National Communism: Features of Sovietization in Lithuania in the Summer of 1945, *The Hungarian Historical Review*, 2015, vol.4, no.1, p.3-28. HU ISSN 2063-8647;

Sirutavičius V. Tautinis komunizmas ir jo raiška. Istorio grafiniai problemos aspektai // *Istorija*, LEU. 2012, nr. 3, p. 48-58.

Sirutavičius V. 2014 12 04–05, pranešimas “A Few Reflections about National Communism and Nationalism in Communism in Lithuania during Late Stalinism” .Konferencija “Achieving the Normalcy, Pursuing the Revolutionary Culture: Transition in the Soviet Periphery”, Vilnius;

Sirutavičius V: skaitytas pranešimas „Особенности культурной политики в Советской Литве в 1944–1953 годах. Литературное наследие и формирование новой литовской советской культуры.“IX Международная научная конференция. Культура и власть в СССР 1920 – 1950-годы“, Rusija, Sankt-Peterburgas 2016 m. spalio 24–26 d.,;

Stravinkienė V. Wschód-Zachód: przemyślowe migracje na Litwie. Doświadczenia Polaków (1944–1953), *Bezdomna Europa. Migracje po II wojnie światowej we współczesnych badaniach humanistów*, Szczecin, 2015, s. 13–27, ISBN 978-83-64277-36-8;

Čepaitienė R. Destinies of the Soviet Heritage in the post-Soviet Lithuania. To Protect is not Allowed to Destroy. Where we Shall Put the Comma Mark? *Two Decades of Development in Post-Soviet States: Successes and Failures* (ed. by S. Musteata). *Colectia Academica* 232, Institutul European, Iași, 2014, pp. 185–213. ISBN 978-606-24-0073-6;

Čepaitienė R. Политика памяти в сталинской Литве: между «советским» и «национальным». *Советское государство и общество в период позднего сталинизма, 1945–1953 гг. Материалы VII международной научной конференции*, Тверь, 4–6 декабря 2014 г. Москва, РОССПЭН, 2015, с. 172–182. ISBN: 978-5-8243-1973-6.

Čepaitienė R., Наследие в (пост)обществе: диссонанс, конфликт или поиск согласия. *Вестник Пермского университета. История*, 2016, Выпуск 1(32), с. 149–161. УД 902.034(4-015), ISSN 2219-3111.

Čepaitienė R., По проспекту памяти: центральная ось Вильнюса и политика истории *Егупец. Вильнюс – Киев (алманах)*. Киев, Дух и литера, 2016, no. 26, с. 186–212. (netu ISBN).

Čepaitienė R., Город как миф: литовская столица в свете культур воспоминания. *ІСТОРИЯ, ПАМ'ЯТЬ, ПОЛІТИКА. Збірник статей / Упоряд. Г. Касьянов, О. Гайдай.* — Київ,

Інститут історії України НАН, 2016, с. 243–276. ISBN 978-966-02-8038-0, УДК 323.2:94(4)190.

Čerpaitienė R., «Камешек в сапоге»: Вильнюсский Зеленый мост как квинтэссенция проблем десоветизации литовского общества. *После Сталина. Реформы 1950-х годов в контексте советской и постсоветской истории. Материалы XVIII международной конференции. Екатеринбург, 15–17 октября 2015 г.* Москва, РОССПЭН, 2016, с. 637–648. ISBN 978-5-8243-2066-4

Kiekybiniai programos rezultatai:

Planuota: parengti 10 monografijų ir straipsnių bendra apimtimi iki 40 a.l.

Padaryta: publikuotos 4 monografijos, straipsnių rinkinys, šaltinių rinkinys; 2 monografijos parengtos spaudai. Viena planuota monografija parengta vykdant LMT projektą ir Programa ja neatsiskaito. D. Blažytė – Baužienė nuo 2013 m. perėjo į laboranto etatą ir mokslinio darbo nebevykdo, G. Rudis nuo 2013 m. dėl sveikatos būklės perėjo prie kitų darbų, todėl jiems planuotos monografijos liko neparengtos. Dar trys monografijos toliau rengiamos dėl gerokai išsiplėtusios tematinės apimties, nei buvo planuota. Paskelbta 100 straipsnių, dar 13 straipsnių įteikta spaudai. Perskaityti 199 pranešimai tarptautinėse ir nacionalinėse konferencijose.

4. PUBLIKUOTI MOKSLINIŲ TYRIMŲ REZULTATAI

Pateikiami vykdant Programą paskelbtų mokslinių tyrimų rezultatų publikacijų bibliografinis sąrašas su internetinių prieigų (jei jos yra) nuorodomis.

Biomedicinos, fizinių, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių Programų vykdytojai pateikia tik monografijų ir periodiniuose mokslo leidiniuose, turinčiuose cituojamumo rodiklį (angl. Impact Factor), „Web of Science“ duomenų bazėje publikuotų straipsnių bibliografinius aprašus, patentus.

Mokslo monografijos, studijos, teoriniai, sintetiniai veikalai:

1. **Vaskela G.**, *Tautiniai aspektai Lietuvos ūkio politikoje 1919–1940 metais*. Vilnius: LII, 2014, 312 p. ISSN 978-9955-847-78-6 (15,34 a. l.).
2. *Перестройка: планы, процессы, результаты. Социально-экономические и национально-государственные аспекты* / Sudarytojas Ч. Лауринавичюс (Č. Laurinavičius) Vilnius: LII, 2014, 148 c. ISBN 978-9955-847-73-1
3. **Bendikaitė E., Kasparavičius A., Laukaitytė R., Laurinavičius Č., Sirutavičius V., Stravinskienė V., Vaskela G.**, *Lietuvos istorija. Nepriklausomybė (1918–1940 m.)*. X tomas, II dalis, (ISBN 978-9955-847-91-5), Vilnius, LII leidykla, 2015, 638 p.
4. **Svarauskas A.** Krikščioniškoji demokratija nepriklausomoje Lietuvoje 1918-1940. Politinė galia ir jos ribos. LII, Vilnius, 2014, p. 41 lpsl.
5. **Laukaitytė R.** Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų vienuolijos šaka Amerikoje, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2012, 282.

Šaltinių rinkiniai:

1. **Lietuvos ir Lenkijos diplomatiniai santykiai 1938–1940 metais. Dokumentų rinkinys** [sudarytojai A. Kasparavičius, P. Libera], Vilnius: LII leidykla, 2013 [ISBN 978-9955-847-64-

9], 622 p.

Straipsniai:

Bendikaitė E. One Man's Struggle: The Politics of Shimshon Rosenbaum (1859–1934), *Simon Dubnow Institute Yearbook*, vol. XIII, 2014, p. 87–109, ISBN_978-9955-847-84-7 (1,65 a.l.)

Bendikaitė E. Politician without Political Party. A Zionist Appraisal of Jacob Robinson's Activities in the Public Life of Lithuania, in: *The Life, Times and Work of Jokūbas Robinzonas – Jacob Robinson*, E. Bendikaitė, D.R. Haupt (eds.), St. Augustin: Academia Verlag, 2015, p. 53-78, ISBN 978-3-89665-633-9 (1,8 a.l.)

Čepaitienė R. Восприятие советской эпохи в современной Литве. *Прошлый век 1: Сб. науч. тр.* (ред. кол.: Миллер А.И., гл. ред. и др.), Москва, РАН, ИНИОН, Центр социал. науч.-информ. исслед., Отд. полит. Науки, 2013, с. 241-276.– ISBN 978-5-248-00691-5.

Čepaitienė R. Politinės lyderystės tęstinumo problema posovietinėje transformacijoje. *Politologija*, 2013, nr. 4, ISSN 1392-1681.

Čepaitienė R. Destinies of the Soviet Heritage in the post-Soviet Lithuania. To Protect is not Allowed to Destroy. Where we Shall Put the Comma Mark? *Two Decades of Development in Post-Soviet States: Successes and Failures* (ed. by S. Musteata). *Colectia Academica 232*, Institutul European, Iași, 2014, pp. 185–213. ISBN 978-606-24-0073-6.

Čepaitienė R. Национальная форма сталинского города. *История сталинизма: советские нации и национальная политика в 1920-е – 1950-е годы. Материалы международной научной конференции, Киев, 10–12 октября 2013 г.* Москва, РОССПЭН, 2014, с. 282–292. ISBN 978-5-8243-1929-3.

Čepaitienė R. Vietos dvasia: prijaukinimas ar medžioklė? *Vietos dvasios beiėškant. Straipsnių rinkinys* (sud. R. Čepaitienė). Vilnius, LII, 2014, p. 22–72. ISBN 978-9955-847-84-7.

Čepaitienė R. Imperinis modelis ir vidinė Rusijos / SSRS kolonizacija, *Stalininis režimas Lietuvoje 1944–1953 m.* / sud. R. Laukaitytė, Vilnius: LII, 2014, p. 285–317. ISBN 978-9955-847-79-3.

Čepaitienė R. Gegužės 3-iosios Konstitucija lietuvių istorinėje atmintyje, *XVIII amžiaus studijos. T. 1. Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė: tarp tradicijų ir naujovių* (sud. R. Šmigelskytė-Stukienė). Vilnius, LII, 2014, p. 76–95. ISBN 978-9955-847-86-1; ISSN 2351-6968.

Čepaitienė R. Editorial. *Journal of Architecture and Urbanism* (editor of the issue R. Čepaitienė), 2015, volume 39, nr. 1, pp. 1–2. ISSN 2029-7955.

Čepaitienė R. In the Shadow of Moscow: the Stalinist Reconstruction of the Capitals of the Soviet Republics. *Journal of Architecture and Urbanism*, (editor of the issue R. Čepaitienė), 2015, vol. 39, nr. 1, pp. 3–16. ISSN 2029-7955.

Čepaitienė R. Политика памяти в сталинской Литве: между «советским» и «национальным». *Советское государство и общество в период позднего сталинизма, 1945–1953 гг. Материалы VII международной научной конференции*, Тверь, 4–6 декабря 2014 г. Москва, РОССПЭН, 2015, с. 172–182. ISBN: 978-5-8243-1973-6.

Čepaitienė R., Наследие в (пост)обществе: диссонанс, конфликт или поиск согласия? *Вестник Пермского университета. История*, 2016, Выпуск 1(32), с. 149–161. УД 902.034(4-015), ISSN 2219-3111.

Čepaitienė R., По проспекту памяти: центральная ось Вильнюса и политика истории. *Егупец. Вильнюс – Киев (алманах)*. Киев, Дух и литера, 2016, но. 26, с. 186–212. (netu

ISBN).

Čepaitienė R., Город как миф: литовская столица в свете культур воспоминания. *ІСТОРИЯ, ПАМ'ЯТЬ, ПОЛІТИКА. Збірник статей / Упоряд. Г. Касьянов, О. Гайдай.* — Київ, Інститут історії України НАН, 2016, с. 243–276. ISBN 978-966-02-8038-0, УДК 323.2:94(4)190.

Čepaitienė R., «Камешек в сапоге»: Вильнюсский Зеленый мост как квинтэссенция проблем десоветизации литовского общества. *После Сталина. Реформы 1950-х годов в контексте советской и постсоветской истории. Материалы XVIII международной конференции. Екатеринбург, 15–17 октября 2015 г.* Москва, РОССПЭН, 2016, с. 637–648. ISBN 978-5-8243-2066-4 (0,6 а. л.)

Gimžauskas E. Suvalkų derybos ir sutartis M. Biržiškos ir B. K. Balučio atsiminimuose, *Suvalkų sutartis: faktai ir interpretacijos*, Vilnius, 2012, p. 86 – 92; paralelinis tekstas lenkų k. – p. 303 – 310.

Gimžauskas E. The activities of fr. Friedrich Muckermann in 1918–1919 in Vilnius: A significant application towards a civil society? (The phenomenon of the Christian Workers League), *Lithuanian historical studies*. 2013, Vilnius, 2014, vol. 18, p. 1–37. ISSN 1392-2343.

Gimžauskas E. Vokietijos Pirmojo pasaulinio karo tikslai rytuose: istorijos ir istoriografijos vingiai, *Lietuvos istorijos metraštis*. 2014–2, Vilnius, 2015, p. 125–154. ISSN 0202-3342.

Gimžauskas E. Цели Германии в Первой мировой войне на Востоке: крутые повороты истории и историографии, *Acta Historica Universitatis Klaipedensis*, XXXI (Empires and Nationalisms in the Great War: Interactions in East-Central Europe), 2015, p. 74–96. ISSN 1392-4095.

Gimžauskas E. Dėl Nepriklausomybės Akto teksto, įteikto Georgui von Boninui, *Kultūros barai*, 2016, Nr. 1, p. 78 – 80, ISSN 0134-3106

Грибкаускас С., Становление института вторых секретарей в республиках СССР, in: *После Сталина. Реформы 1950-х годов в контексте советской и постсоветской истории*, Москва, Политическая энциклопедия, 2016, 247-258.

Grybkauskas S., Soviet Modernisation, Atheism and Insular Lithuanian Society, *Lithuanian Historical Studies*, Vol. 20, 2015, 2016, pp. 213–231, ISSN 1392-2343.

Ivanauskas V. Vėlyvojo sovietmečio epochos bruožų apibūdinimas kultūros sferoje, *Lietuvos istorijos metraštis*: 2011, nr. 1, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2012, p. 97–112.

Ivanauskas V. Lietuviškoji sovietinė nomenklatura kaip kontrolės objektas ir subjektas, *Genocidas ir rezistencija*, 2012 m. Nr. 1(31).

Ivanauskas V. Lietuvos žydų rašytojų trajektorijos sovietmečiu: tarp pritaipimo respublikoje ir dalyvavimo imperijoje, *Colloquia*, Vol. 34, p. 51–71. ISSN 1822-3737.

Ivanauskas V. ‘Engineers of the Human Spirit’ During Late Socialism: The Lithuanian Union of Writers Between Soviet Duties and Local Interests, *Europe-Asia Studies*, Vol. 67, 2014.

Ivanauskas V. Sovietinė nomenklatura ir išskirtinis vartojimas: nuo privilegijų iki nelegalumo, *Genocidas ir rezistencija*, 2014, Nr.1(35)

Ivanauskas V., „Ne už tokią Lietuvą dėjome parašą“: posovietinės Lietuvos kultūrininkų praradimo, kaltės ir atsinaujinimo trajektorijos, *Darbai ir dienos*, 2014, Nr. 2(62)

Ivanauskas V., „Oppressed nations“ in the Baltics Dynamics of the discourse during the Soviet period, *The Baltic Way and the Collapse of Totalitarian communism: European memory and*

Kasparavičius A., Vokiečių tautinės mažumos problema: tarpukario Lietuvos ir Čekoslovakijos atvejai. Problém německé národnostní menšiny: menživálečné případy Litvy a Československa, *Acta universitatis Carolinae. Studia Territorialia Supplementum. II. 2011.1. Češi, Litevci a středoevropskij vektor jejich moderni historie. Čekai, lietuviai ir Vidurio Europos vektorius jų modernioje istorijoje* [ISSN 1804-4247], Praha: Universita Karlova v Praze. Nakladelstvi Karolinum, 2012, p. 65–104;

Kasparavičius A., Katastrofos nuojautos: Lietuvos karinė diplomatija Antrojo pasaulinio karo išvakarėse, *Karo archyvas*, [ISSN 1392-6489] Vilnius: GJŽLKA leidykla, 2012, t. XXVII, p. 232–274, 349–353 ;

Каспаравичюс А., Ч. Лауринавичюс, Перцепция России Советского Союза в Межвоенной Литве, *Образ другого. Страны Балтии и Советский Союз перед Второй мировой войной/ Images of the Other. Baltic States and Soviet Union Before the World War II* [ISBN 978-5-8243-1663-6], Москва РОССПЭН, 2012, с. 121–136.

Kasparavičius A., Įvadas, *Lietuvos ir Lenkijos diplomatiniai santykiai 1938–1940 metais. Dokumentų rinkinys*, Vilnius: LII leidykla, 2013, p. 7–44. ISBN 978-9955-847-64-9.

Kasparavičius A., Европа накануне Великой войны: общества, государства, политика, *Предпосылки первой мировой войны. Международная конференция. Сборник докладов*, Вильнюс: Институт военного наследия, 2013, с. 28–37, ISBN 978-609-8048-15-5.

Kasparavičius A., Jurgis Baltrušaitis: poetas diplomatinėje tarnyboje, *Santara*, 2013 ruduo, Nr. 98/99, p. 29–43, ISSN 1392-0979.

Kasparavičius A. Poland in the Political and Military Strategy of Lithuania, October 1938 – October 1939 *in*: Polish Campaign 1939. Politics – Society – Culture. Vol. 1. Strategy – Kampania polska 1939. Polityka – społeczeństwo – kultura. T. 1: Strategia [Ed. by. Marek Piotr Deszczyński, Tymoteusz Pawłowski], Warszawa: Muzeum Historii Polski–Wydawnictwo Neriton, 2013, s. 201–225. ISBN 978-83-7543-282-4.

Kasparavičius A., Российский фактор в геополитической мысли литовского истеблишмента в первой половине XX века, *Россия и Балтия. Вып. 7: Памятные даты и историческая память* (Ин-т всеобщ. истории РАН, отв. ред. А. О. Чубарьян) [ISBN 978-5-02-038060-8], Москва: Наука, 2014, с. 253–274

Kasparavičius A., Didysis karas ir Lietuva 1914–1918: nereikalingi faktai ir šėšeliai istorinėje atmintyje, *Santara*, 2014 vasara, Nr. 105/106, p. 4–21. ISSN 1392-0979

Kasparavičius A. La Grande Guerre dans les mémoires historiques des Lituniens, *Matériaux pour l'histoire de notre temps. Mémoires de la Grande Guerre*, Paris: BDIC, 2014/I, Numéro 113–114, p. 58–65. ISSN 0769-3206.

Kasparavičius A. La commémoration du centenaire de la Grande guerre en Lituanie Premiers aperçus *in*: L'Observatoire du Centenaire. Université de Paris I Panthéon Sorbonne, 2015 Avril – <https://www.univ-paris1.fr/autres-structures-de-recherche/observatoire-du-centenaire/un-centenaire-mondial/>

Kasparavičius A., Lietuva, Baltijos Antantė ir Rytų Pakto idėja 1934–1935 metais: idėjų ir politinių procesų sąveikos, *Lietuvos valstybingumo branda ir trapumas (1918–1940 m.)* / sud.: Saulius Kaubrys, Arūnas Vyšniauskas, Vilnius: Vilniaus universiteto I-kla, 2015, p. 13–55, ISBN 978-609-459-615-5.

Kasparavičius A., Kazio Griniaus politinės etikos ir praktikos bruožai 1920–1926 m.: didelė

asmenybė mažoje politikoje, *Parlamento studijos. Mokslo darbai*, Vilnius: BCL, 2016, t. 21, p. 90–120, ISSN 1648-9896.

Kasparavičius A. Didelė asmenybė mažoje politikoje: *Santara*, 2016 pavasaris, Nr. 125/126, p. 88–93, ISSN 1392-0979.

Laukaitytė R., Эпилог Российской империи в Литве: русские эмигранты в 1918–1940 гг., *Балтийский архив: Русская культура в Прибалтике*, т. XII, Таллин, 2012, p. 8 – 21. ISSN 2228-1584. ISBN 978-9949-29-027-7. 1,12 a.l. – pakartotinė publikacija kita kalba užsienuje, konvertavus – 0,44 a. l.

Laukaitytė R., Tikinčiųjų pasipriešinimas bažnyčių veiklos varžymui Lietuvoje 1944-1953 metais, *Lietuvos istorijos metraštis. 2011 metai*, 2. Vilnius, 2012, p. 81-95 – 1,18 a.l.

Laukaitytė R., The Resistance of Believers to the Constraint of Church Activities in Lithuania in 1944–1953, *Usuteaduslik Ajakiri /Theological Journal*, 2013, nr. 1 (64), p. 84-98, ISSN 1406-6564.

Laukaitytė R., Социальные аспекты репрессий: переход на нелегальное положение в Литве в 1944–1953 гг., *История сталинизма: жизнь в терроре. Социальные аспекты репрессий*. Материалы международной научной конференции, Санкт-Петербург, 18–20 октября 2012 г., Москва: РОССПЭН, 2013, с. 393–401, ISBN 978-5-8243-1801-2.

Laukaitytė R., Represijas išgyvenusių dvasininkų padėtis sovietinėje Lietuvoje, *Istorija*, 2014, t. 94, nr. 2, p. 23–39. ISSN 1392-0456;

Laukaitytė R., Society without civil registry (1918–1940): outcomes and consequences, *Lithuanian historical studies 18 2013*, Vilnius, 2014, p. 105-122. ISSN 1392-2343;

Laukaitytė R., Išeivijos vienuolių ryšiai su Lietuva XX–XXI a., *Oikos: lietuvių migracijos ir diasporos studijos*, 2014, nr. 1(17), p. 67–75. ISSN 1822–5152;

Laukaitytė R. Luominės visuomenės reliktai Lietuvos vienuolių struktūroje XX a., *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės moterų vienuolijos: tradicija ir paveldas*, Vilnius: Versus Aureus, 2014, p. 95–105; ISBN 978-608-467-074-9.

Laukaitytė R. „Советские и национальные ценности в послевоенной Литве: рычаги индоктринации общества“, *Советское государство и общество в период позднего сталинизма. 1945–1953 гг., Материалы VII международной научной конференции, Тверь, 4–6 декабря 2014 г.*, Москва: РОССПЭН, с. 164–171; ISBN 978-5-8243-1973-6.

Laukaitytė R., 1941 metų LKP(b) Centro komiteto personalinė sudėtis, *Lietuvos istorijos metraštis. 2016-1*, Vilnius, 2016, p. 121–137 (šaltinio publikacija);

Laukaitytė R., Литовская православная епархия под властью митрополита Сергия (Воскресенского), *Православие Балтии*, Рига, 2015, № 3, с. 97-109.

Laukaitytė R., Greek Rite Catholicism in Lithuania: the Mission of Bishop Petras Būčys, 1930–1940, *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*, XXXVI, No. 2 (March 2016), atvira prieiga: <http://digitalcommons.georgefox.edu/ree/>; ISSN:1069-4781.

Laurinavičius Č., Probleminiai Lietuvos ir Lenkijos santykių 1920 m aspektai, *Suvalkų sutartis: faktai ir interpretacijos*, Vilnius, 2012, p. 41–71. ISBN 978-9955-34-353-0

Laurinavičius Č., The Lithuanian Reaction to the loss of Klaipėda and the combined gift of Soviet ‘security assistance’ and Vilnius, *Nother European Overture to War 1939–1941. From Memel to Barbarossa* / Ed. M. Clemmesen, M. Faulkner. Histori of Warfare volume 87. Brill, Leiden-Boston, 2013, p. 167–188. ISSN 1385-7827.

Laurinavičius Č., Литва в кризисные 1938–1940 года: внешние и внутренние проблемы; Litauen in den Krisen Jahren 1938–1940: äußere und innere Probleme, *Трагедия Европы 1939–1941 гг. Сообщения Совместной комиссии по изучению новейшей истории российско-германских отношений* / Ред А. Чубарян, Хорст Меллер; *Die Tragödie Europas 1939-1941/Mitteilungen der Gemeinsamen Kommission für die Erforschung der jüngeren Geschichte der deutscher-russischen Beziehungen*. 5. Ed. Horst Möller, Aleksandr Čubar'jan. Oldenburg Verlag München 2013, p. 144–158 (148-161).

Laurinavičius Č., Klausimai praėjus ketvirčiui amžiaus nuo Sąjūdžio gimimo, *Metai*, 2013, Nr. 5/6 (gegužė-birželis), p. 18–26, ISBN 0134-3211.

Laurinavičius Č., Dėl istorijos ir valstybės santykio, *Valstybė ir istorija* / sud. R. Lopata. Vilnius: VU leidykla, 2014, p. 34–40. ISSN 978-609-459-371-0

Laurinavičius Č. On Political Terror during the Soviet Expansion into Lithuania, 1918–1919, *Journal of Baltic Studies*, 2015 March, Volume 46, issue 1, p. 65–77; patalpintas: in Research on the Soviet Union <http://explore.tandfonline.com/page/pgas/soviet-union-dissolution-25-years-on>; <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01629778.2015.1009687>

Laurinavičius Č. О литовской политике в период Первой мировой войны: территориально-геополитический аспект, *Acta Historica Universitatis Klaipedensis*. XXXI. 2015, p. 137–154. ISBN 1392-4095

Laurinavičius Č. „Konec wojny, czy nowa okupacja”(su V.Sirutavičiumi), *pamięć.pl* 10/2015, s. 24–28.

Laurinavičius Č. Pagiriamasis žodis Lietuvos politikai, *Metai*, 2015, Balandis 4, p.110–117. ISBN 0134-3211.

Laurinavičius Č. Dar kartą apie „Aušrą“, *Kintančios Lietuvos visuomenė: struktūros, veikėjai, idėjos. Mokslinių straipsnių rinkinys*, skirtas prof. habil. dr. Tamaros Bairašauskaitės 65-mečio sukakčiai / sud. Olga Mastianica, Virgilijus Pugačiauskas, Vilima Žaltauskaitė. LII, Vilnius, 2015, p. 463-474.

Laurinavičius Č. Atsiliepiamas apie prof. Zenono Norkaus studiją: Du nepriklausomybės dvidešimtmečiai: kapitalizmas, klasės ir demokratija Pirmojoje ir Antrojoje Lietuvos Respublikoje lyginamosios istorinės sociologijos požiūriu. Vilnius, 2014., 753p // Lietuvos Istorijos Metraštis, 2014, 1, p. 170-179. .

Laurinavičius Č. Recenzija: T.Snyder. Bloodlands. Europe between Hitler and Stalin. New York, 2010. In Lithuanian history studies, nr. 18, 2013, p. 247–254

Laurinavičius Č. Žvilgsnis į sovietmečio dilemas, Konferencijos LR Seime „Kūryba ant skustuvo ašmenų: kaip buvo kuriama ir ginama lietuvių kultūra sovietmečiu (kaip lietuvių kultūra galėjo išlikti sovietinėje Lietuvoje)“ medžiaga:

<http://www.kulturos kongresas.org/#!Konferencija-Kult%C5%ABra-ant-skustuvo-a%C5%A1men%C5%B3-Istoriko-%C5%BEvilgsnis-%C4%AF-kult%C5%ABr%C4%85-LTSR/c134z/55851eb80cf25bae5caafd19>

Laurinavičius Č. Вильнюсский вопрос в межвоенное время и не только // Историческое пространство. Проблемы истории стран СНГ. Москва, 2015, с. 169-188 ISSN: 1998-4650

Laurinavičius Č. Recenzija: Kaarel Piirimae. Roosevelt, Churchill, and the Baltic Question. Allied Relations during the Second Worlds War. PALGRAVE Macmllan, 2014. 256p. // publikuota - LHS 20 , 2015, p. 252-259;

Laurinavičius Č., V. Sirutavičius. „8 maja 1945 r. – koniec wojny czy nowa okupacja? Dylematy Litwinów“ // *Biuletyn Historii Pogranicza*, Nr. 15, Białystok, 2015, s. 45-55.

Pocius M., Lietuvos sovietizavimo sprendimų priėmimo ir kontrolės mechanizmas 1944–1946 m.: Maskvos emisarų vaidmuo, *Genocidas ir rezistencija*, Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2013, Nr. 2, ISSN-1392-3463.

Rudis G., Формирование авторитарного режима Антанаса Сметоны“, Образ другого – страны Балтии и Советский Союз перед Второй мировой войной, Москва, 2012, с. 137–150. (1 a. l.). ISBN 978-5-8243-1663-6.

Sirutavičius V., Suvalkų sutarties vertinimų vaidmuo, rengiant Lietuvoje 1994 m. Lietuvos ir Lenkijos sutartį, *Suvalkų sutartis: faktai ir interpretacijos/Umowa Suwalska: fakty i interpretacje*, strp. rinkinys sud. Č. Laurinavičius, Vilnius: Versus aureus, 2012, p.182-213, p. 411-447 (lietuvių ir lenkų kalbomis) ISBN 978-9955-34-353-0 (2 a.l.).

Sirutavičius V., Etniškumo politizacija Lietuvoje: lenkų autonomistų judėjimas, Sąjūdis ir Lietuvos valdžios politika 1988–1990 m. pradžioje“, *Etniškumo studijos/Ethnicity studies* 2013–2, Vilnius, 2013, p.120–148. ISSN 1822-1041 (2 sut. a. l.).

Sirutavičius V., Solidarność i Sąjūdis a stosunki polsko–litewskie na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku, *Doktor Zbigniew Solak (1953–2004) a wzajemne poznanie Polski i Litwy*, pod red. St. Gašiorowskiego, Warszawa–Kraków: Institut Historii PAN, 2014, p. 131–150. ISBN 978-83-63352-43-1. [išleista 2015 m. su 2014 m. data]

V.Sirutavičius. Десталинизация и национальный вопрос: Литва в 1953 – 1957 г.г. *После Сталина. Реформы 1950-х годов в контексте советской и постсоветской истории*, Москва: РОССПЕН, 2016, с.269-276. ISBN 978-5-8243-2066-4

Sirutavičius V. National Bolshevism or National Communism: Features of Sovietization in Lithuania in the Summer of 1945, *The Hungarian Historical Review*, 2015, vol.4, no.1, p.3-28. HU ISSN 2063-8647;

Stravinskienė V., Rytų ir Pietryčių Lietuvos lenkų mokyklos: 1947–1959 metai *Lietuvos istorijos metraštis, 2011–1*, Vilnius, 2012, p. 81–95 (apimtis 1,0 a. l.), ISSN 0202-3342.

Stravinskienė V., Sovietinė etninė politika 1944–1953 m.: Rytų ir Pietryčių Lietuvos lenkų padėtis *Lietuvos istorijos metraštis, 2011–2*, Vilnius, 2012, p. 97–110 (apimtis 1,0 a. l.), ISSN 0202-3342.

Stravinskienė V., Tarpetniniai lenkų ir rusų santykiai Rytų ir Pietryčių Lietuvoje: 1944–1964 m. *Lietuvos istorijos metraštis, 2012–2*, Vilnius, 2013, p. 125–138, ISSN 0202-3342.

Stravinskienė V., Represuoti Rytų ir Pietryčių Lietuvos gyventojai lenkai: sugrįžimas ir adaptacija (1953–1964 m.), *Genocidas ir rezistencija*, 2014, Nr. 1(35), p. 27–41 ISSN 1392-3463.

Stravinskienė V., Rytų ir Pietryčių Lietuva ir sovietų etninė-demografinė politika (1944–1964 m.), *Acta humanitarica universitates saulensis*, 2014, t. 19, p. 122–132 ISSN 1822-7309.

Stravinskienė V., Tarp sugyvenimo ir priešiško: tarpetniniai santykiai Rytų ir Pietryčių Lietuvoje (1944–1953 m.), *Savas ir kitas šiuolaikiniais požiūriais*, Vilnius, 2014, p. 163–181 ISBN 978-9955-847-80-9.

Stravinskienė V., Lietuvos lenkų padėties išskirtinumo klausimu: sovietinė etninė politika Lietuvoje (1944–1953 m.), *Stalininis režimas Lietuvoje 1944–1953 m.*, Vilnius, 2014, p. 179–

200 (ISBN 978-9955-847-79-3).

Stravinskienė V., Vilniaus m. etninė-demografinė padėtis: 1944–1951 m., *Istorija*, 2014, t. 95, p. 40–57 ISSN 1392-0456.

Stravinskienė V., Vincas Bartusevičius. *Lietuviai DP stovyklose Vokietijoje 1945–1951 m.*, Vilnius, 2012, 607 p.; recenzija *Lietuvos istorijos metraštis 2013–2*, Vilnius, 2014, p. 205–211. ISSN 0202-3342

Stravinskienė V., Litwa-Sybir: polscy zesłańcy i ich doświadczenia, *Sybir. Doświadczenia-Pamięć*, Białystok, 2015, s. 313–320. ISBN 978-83-86232-32-1.

Stravinskienė V., Between Poland and Lithuania: Repatriation of Poles from Lithuania, 1944–1947, *Population Displacement in Lithuania in the 20th century*, Vilnius, 2015, p. 231–254. ISBN 978-609-447-181-0.

Stravinskienė V., Migraciniai procesai ir Rytų ir Pietryčių Lietuva: 1960–1980 m., *Genocidas ir rezistencija*, 2015, Nr. 1, p. 66–80. ISSN 1392-3463.

Stravinskienė V., Rytų ir Pietryčių Lietuva 1944–1989 m.: administraciniai teritoriniai pertvarkymai ir jų etninės ir demografinės pasekmės, *Acta humanitarica universitates Saulensis*, 2015, t. 21, p. 119–131. ISSN 1822-7309 (Print); ISSN 2424-3388 (Online).

Stravinskienė V., Between Poland and Lithuania: Repatriation of Poles from Lithuania, 1944–1947, *Population Displacement in Lithuania in the 20th century*, Leiden, Boston, 2016, pp. 160–178, ISBN 978-90-04-31409-2. P. S. Šis straipsnis buvo publikuotas to paties pavadinimo straipsnių rinkinyje, išleistame Vilniuje 2015 m. ISBN 978-609-447-181-0;

Stravinskienė V., Etniniai lietuvių ir lenkų santykiai Rytų ir Pietryčių Lietuvoje 1960–1985 m., *Genocidas ir rezistencija*, 2016, Nr. 1, p. 81–92, ISSN 1392-3463.

Stravinskienė V., Kaimų tuštėjimas Rytų ir Pietryčių Lietuvoje: tarp provincijos gyvenvietės, miesto ir Vilniaus: XX a. 7–8-tasis dešimtmečiai, *Lietuvos istorijos metraštis 2015–1*, Vilnius, 2016, p. 97–114, ISSN 0202-3342.

Stravinskienė V., Recenzija: Paweł Rokicki. Gliniszki i Dubinki. Zbrodnie wojenne na Wileńszczyźnie w połowie 1944 roku i ich konsekwencje we współczesnych relacjach polsko-litewskich, Warszawa, 2015, *Lietuvos istorijos metraštis 2015–2*, Vilnius, 2016, p. 161–168 ISSN 0202-3342.

Stravinskienė V. Wschód-Zachód: przymysowe migracje na Litwie. Doświadczenia Polaków (1944–1953), *Bezdomna Europa. Migracje po II wojnie światowej we współczesnych badaniach humanistów*, Szczecin, 2015, s. 13–27, ISBN 978-83-64277-36-8;

Stravinskienė V. Litwa-Sybir: polscy zesłańcy ich doświadczenia, *Sybir. Doświadczenia-Pamięć*, Białystok, 2015, s. 313–320, ISBN 978-83-86232-32-1.

Svarauskas A., Politicke problemy vyvoje v prvni polovine 20. století: Československo a Litva. Politinės katalikybės raidos problemos XX amžiaus pirmojoje pusėje: Čekoslovakijos ir Lietuvos atvejai. *Acta Universitatis Carolinae: Studia Territorialia Supplementum II*, 2011, číslo 1. Praha, 2012, p. 269–294. [ISSN 1804-4247].

Svarauskas A., Lietuvos valstybės santvarkos reformų idėjos autoritarizmo laikotarpiu, *Parlamento studijos*, 2015 nr. 19, p. 33–57. ISSN 1648-9896.

Vaskela G. Lietuvos ūkio raidos XX a. V–VI dešimtmečiais specifikos klausimu, *Lietuvos istorijos metraštis. 2012*, Vilnius, 2013, p. 109–124, ISSN 0202-3342.

5. REZULTATŲ SKLAIDA

Pateikiamas vykdant Programą naudotų jos rezultatų viešinimo ir populiarinimo priemonių sąrašas (tai, kas nepateikta dalyje „Publikuoti mokslinių tyrimų rezultatai“). Pateikiami tikslūs sklaidos priemonių bibliografiniai ar kitokie duomenys (pvz., konferencijos pavadinimas, pobūdis – tarptautinė, Lietuvos, mokslinė, populiarinimo ar kt. – vieta, laikas, dalyvių skaičius ir kt.).

PRANEŠIMAI KONFERENCIJOSE

Užsienyje:

Bendikaitė E. Pranešimas *Jewish Political Commitments in Lithuania before 1939*, tarptautinėje mokslinėje konferencijoje “Holocaust in Estonia, Latvia and Lithuania”, Paris (Prancūzija), 2015 m. birželio 4–5 d.

Bendikaitė E. Pranešimas *From certain desire or real need: the contexts of Lithuanian and Jewish cultural interactions after the failure of national autonomy*, tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Jews and ‘small nations’ in Eastern Europe: cultural autonomy and nation-building in the western borderlands of Russia (1905–1939)“, Southampton (Didžioji Britanija), 2015 m. liepos 1–2 d.

Bendikaitė E. Pranešimas *Lithuania as International Law Laboratory, and Central Expert Personalities Leading Its Work* tarptautinėje mokslinėje konferencijoje “East European cataclysms and the making of modern International Law”, Lviv (Ukraina), 2015 m. rugpjūčio 26–29 d.

Čepaitienė R., 2012 m. kovo 28-29 d. Turkmėnistano Mokslų Akademijos Istorijos instituto Aščabade surengtoje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje “Medieval cities of Turkmenistan in the system of the Eurasian civilization” skaitytas pranešimas “Worlds tendencies to preserve historical cities”. – 0,3 aut.l.

Čepaitienė R., 2012 m. gegužės 14-16 d. Moldovoje (Kišiniove) ir Rumunijoje (Jašai) skaitytas pranešimas tarptautinėje konferencijoje “Bessarabia - 1812. National Problem, International Implications”, kurią surengė Moldovos Istorijos, valstybės ir teisės institutas, Rumunijos Mokslų akademijos Jasų filialas ”A.D. Xenopolio” Istorijos institutas, Rumunijos ”Mihai Eminescu” kultūros institutas Moldovoje. Pranešimo tema: “The problem of the leadership succession of the Soviet Union’s allied republics’ leaders in the transition time to the Independence”.

Čepaitienė R., pranešimas „Written sources of the anti-Soviet underground in Lithuania and their use in the contemporary politics of memory“ 2013 m. birželio 25–30 d. Tbilisyje vykusiame II-me tarptautiniame simpoziume „Gruzinų rankraščiai“.

Čepaitienė R., pranešimas (kartu su Ž. Mikailiene) „Guardians of the glorious past: an attempt to draw the collective portrait of Lithuanian heritage protectors of interwar period“ 2013 m. rugsėjo 20–22 d. Vokietijoje Liuneburge vykusiame NordOst Instituto ir Hamburgo Universiteto surengtoje tarptautinėje konferencijoje "Historical Turning Points and Biographical Experience: Eastern Europe After the Collapse of Empires (1917–1921)".

Čepaitienė R., pranešimas „Национальная форма сталинского города“, 2013 m. spalio 10–12 d. Kijeve vykusiame tarptautinėje mokslinėje konferencijoje «История

сталинизма. Советские нации и национальная политика в 1920-е –1950-е годы», organizuoja B. Jelcino fondo, РОССПЭН leidyklos ir Ukrainos Istorijos instituto.

Čepaitienė R. 2014 m. balandžio 17–18 d. Charkovo nacionaliniame V. Karazino universitete (Ukraina) vykusiame tarptautiniame seminare „Lieux de Mémoire: Memory, Forgetting and History Mapping in the Post-Communist World“ skaitytas pranešimas „Память и места памяти о распаде СССР в Литве: миф о республике, разрушившей империю зла“.

Čepaitienė R. 2014 m. gegužės 15–16 d. Turkmėnistano mokslų akademijos Rankraščių instituto Aščabade organizuotoje tarptautinėje mokslo konferencijoje „Mahtumkuly Pyragy and universal human values“ skaitytas pranešimas „Progressive thoughts of the great poet in contemporary society“.

Čepaitienė R. 2014 m. birželio 10–11 d. Azerbaidžane, Baku dalyvauta tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Historical and cultural heritage of Caucasian Albania in the context of human rights“, kurią organizavo Azerbaidžano Kultūros ir turizmo ministerija, Azerbaidžano UNESCO komisija ir Žmogaus teisių institutas prie Azerbaidžano Mokslų akademijos. Skaitytas pranešimas „Модели интерпретации и охраны культурного наследия этнических меньшинств: мировой опыт“.

Čepaitienė R. 2014 m. spalio 15–16 d. Jerevane, Armėnijoje vykusiame tarptautiniame moksliniame seminare ‘National Narrative, Academic Research and the Politics of Memory: Use and Misuse of History in the Post-Communist Space’, kurį organizavo Jerevano valstybinis universitetas, Analitinis centras “Noravank” prie Armėnijos vyriausybės ir JAV Atviros visuomenės fondas, skaitytas pranešimas “К новой идеологической конфронтации? Политика памяти в современной Литве (на примере нового законопроекта о Национальной памяти)».

Čepaitienė R. 2014 m. gruodžio 4–5 d. Tverėje vykusioje VII-joje „Stalinizmo istorijos“ serijos tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Советское государство и общество в период позднего сталинизма. 1945–1953 гг.“, kurią organizavo B. Jelcino prezidentinis centras, leidykla РОССПЭН ir Tverės valstybinis universitetas, skaitytas pranešimas „Политика памяти в сталинской Литве: между «советским» и «национальным».

Čepaitienė R. 2015 m. kovo 5–8 d. Florencijoje vykusioje ICOMOS THEOPHILOS komiteto ir Romualdo del Bianco Fondazione surengtoje tarptautinėje konferencijoje „How to assess built heritage? Assumptions, methodologies, examples of heritage assessment systems“ skaitytas pranešimas *Genius Loci/the Spirit of Place as a “Nameless Value” of Built Heritage*.

Čepaitienė R. 2015 m. balandžio 17–18 d. dalyvauta tarptautinėje mokslinėje konferencijoje “Historical-cultural heritage in democratic society: promoting the dialogue, responsibility and reconciliation”, kurią organizavo Lvovo Nacionalinis Politechnikos universitetas. Skaitytas pranešimas *Is there a place left for National Heritage in the post-National era?*

Čepaitienė R. 2015 m. gegužės 15–16 d. Minske vykusioje Ketvirtojoje Tarptautinėje „Politinės sferos“ instituto surengtoje konferencijoje “Beyond the Soviet Canon: Political Resistance, Academic and Artistic Autonomy in the Late Soviet Period (1960s–1980s)” skaitytas pranešimas *Protection of Heritage in the Soviet Lithuania: on the Verge of Silent Resistance?*

Čepaitienė R. 2015 m. spalio 9–10 d. dalyvauta tarptautinėje mokslinėje konferencijoje “The Second Conference on Baltic Urban History”, organizuotoje Talino universiteto, Rygos universiteto ir Herderio instituto. Kartu su Živile Mikailiene skaitytas pranešimas *The Post-war Lithuanization of Vilnius – spontaneous process or targeted program?*

Čepaitienė R. 2015 m. spalio 15–16 d. dalyvauta VIII tarptautinėje mokslinėje konferencijoje

„Po Stalino. 6-ojo dešimtmečio reformos sovietinės ir posovietinės istorijos kontekste“ iš ciklo „Stalinizmo istorija“, kurią organizavo Rusijos federacijos Valstybinis archyvas, B. Jelcino fondas, tarptautinė bendrija „Memorialas“, leidykla „ROSSPEN“ ir kt. Skaitytas pranešimas „*Камешко в сапоге: Вильнюсский Зеленый мост как квинтэссенция проблем десоветизации литовского общества.*“

Čepaitienė R. 2015 m. gruodžio 6–8 d. dalyvauta Maskvoje tarptautinėje konferencijoje „Communication in Multicultural Society“, organizuotoje Nacionalinio Atominų Tyrimų Universiteto Maskvos Inžinierinio Fizikos Instituto. Skaitytas pranešimas „Мультикультурное наследие – источник социального конфликта или консенсуса“.

Čepaitienė R. 2016 m. balandžio 22-23 d. Jekaterinburge vykusioje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje «*Европа в меняющемся мире*», kurią organizavo Uralo federalinio B. Jelcino vardo universiteto Socialinių ir politinių mokslų institutas, skaitytas pranešimas «В поисках общеевропейского наследия: проблемы и противоречия между наднациональными структурами ЕС и национальными государствами».

Grybkauskas S., pranešimas “Singing Nomenclatura” 2013m. lapkričio 21–24 d. tarptautinėje Baltic Revolutions, or Refolution and Limits of Desovietization, ASEES 45th Convention, Boston.

Grybkauskas S. All-Union Patterns and Republic Peculiarities of KGB Work in the Soviet Lithuania. International conference „State Repression in Socialist Central Europe. Comparative Approaches“, 12–13 June 2014, Warsaw).

Grybkauskas S. *KGB Semiotics: between Soviet Universalism and “Local Peculiarities”*, ASEES 47 suvažiavimas, JAV, Filadelfija, 2015 m. lapkričio 19–22 dienomis.

Grybkauskas S. *Centre Agencies and Punishment in the Economy of Soviet Periphery. Case of the Second Secretaries of Communist Parties in Soviet Republics*, Hoover Institution Workshop on Totalitarian Regime, 2015 m. liepos 19–31 d.

Grybkauskas S. *Genealogy of ex-Communists’ narrative “We have worked for Lithuania even during that (soviet) times”*, Historical memory, the politics of memory and cultural identity: Romania, Scandinavia and Baltic Sea Region in comparison, Rumunijos Konstancos Ovidijaus universitetas, 2015 m. birželio 22–23 d.;

Grybkauskas S. *The Lithuanian Soviet Nomenclatura: Clan or Consolidation? The Roots of Communist Secession from CPSU in Lithuania in 1989*, kvietinė paskaita Švedijos Uppsalos universitete, 2015 m. vasario 24–25 d.

Ivanauskas V., 2012 m. balandžio 9 dieną dalyvauta tarptautinėje konferencijoje Rygoje “The Baltic States in the Soviet Union: From Post-Stalinism to Perestroika” 1953-1990, skaitytas pranešimas “The Power of Networks and the Autonomy of Soviet Intellectuals (The Case of Lithuanian Writers, Painters and Composers);

Ivanauskas V., 2012 m. rugsėjo 4-6 d. dalyvavimas XXII Ekonomikos forume Krynicos, sesijos “Virtual Pluralism: Prospects for Dialogue in Post-Soviet Region” moderavimas ir pasisakymas, diskutuojant apie posovietinėje erdvėje atsirandančias pilietiškumo sampratas, pliuralizmo galimybes, režimų poveikį ir nacionalizmo įtampas;

Ivanauskas V., 2012 m. spalio 19-20 d. dalyvauta tarptautinėje konferencijoje Rygoje “Coming to terms with the traumatic experience of the 1940s in the Baltic States”, pranešimas “Bringing the Blame, Managing the Nostalgia: the Interpretative Role of the Social Network on soviet matters in post-soviet Lithuania”;

Ivanauskas V., 2012 m. lapkričio mėn. 14-18 d. vykusiame Slavistikos, Rytų Europos ir Eurazijos studijų 44-ajame metiniame suvažiavime skaitytas pranešimas "Lithuanian and

Georgian Writers between Indoctrination Practices and the Mobilization of National Identity.

Ivanauskas V., pranešimas "Lithuanian and Georgian Soviet Writers from "Engineering" to "Mobilizing" Human Souls", 2013 m. kovo 21–23 d. tarptautinėje konferencijoje Southern Conference on Slavic Studies (SCSS) Grinsbore (Šiaurės Karolina, JAV).

Ivanauskas V., pranešimas "[Explaining the Soviet 'West' and 'Exotic': Lithuanian and Georgian Writers](#)" 2013 m. kovo 26. d. Kenano institute (Woodrow Wilson center) Vašington.

Ivanauskas V., pranešimas "Bringing the Blame, Managing the Nostalgia: the Interpretative Role of the Social Network on soviet matters in post-soviet Lithuania", 2013 m. birželio 16–19 d. 10-ojoje Baltijos studijų Europoje tarptautinėje konferencijoje "Cultures, Crises, Consolidations in the Baltic World".

Ivanauskas V., pranešimas "(Un)Completed Soviet Transformation among Lithuanian Cultural Networks: Continuity, Blame and 'Francosomania'", 2012 m. lapkričio mėn. 21–24 d. Slavistikos, Rytų Europos ir Eurazijos studijų 45-ajame metiniame suvažiavime.

Ivanauskas V. 2014 m. gegužės 22–25 d. ASEES-CESS tyrimų organizacijų jungtinė tarptautinė konferencija, Nazarbajevo universitete skaitytas pranešimas Lietuvos, Gruzijos ir Kirgizstano rašytojų veiklos įtakos etniam partikuliarizmui palyginimo tema.

Ivanauskas V. 2014 m. gegužės 26–27 d. Nazarbajevo universitete vykusiame tarptautiniame seminare „Urban Transformations" skaitytas pranešimas „Engineers of human soul shapes urban landscape: local writers as a tool for modernization in post-Stalinist Lithuania“.

Ivanauskas V. 2014 m. rugpjūčio 21–22 d. tarptautinėje konferencijoje "The Baltic Way and the collapse of totalitarian communism: European memory and political inspiration" Rygoje skaitytas pranešimas "Opressed nation" in the Baltics: dynamics of the discourse during the Soviet period".

Ivanauskas V. 2014 m. spalio 16–17 d. tarptautinėje konferencijoje "New perspectives in the transnational history of Communism in East-Central Europe" Poznanėje (Lenkija) skaitytas pranešimas "Engineers of Human spirit" in Soviet Lithuania: making sense of global sixties".

Ivanauskas V. 2014 m. lapkričio mėn. 20–23 d. JAV (San Antonijuje) vykusiame Slavistikos, Rytų Europos ir Eurazijos studijų 45-ajame metiniame suvažiavime skaitytas pranešimas „Three trajectories of Ethnic particularism in „Druzhba narodov“ Empire: Cases of Lithuanian, Georgian and Kyrgyzstan writers“.

Ivanauskas V. 2014 m. lapkričio 13 d. Kalifornijos Berklio universiteto darbo grupės „Culture and History of East Central Europe Working Group“ tarptautiniame seminare skaitytas pranešimas apie Lietuvos rašytojus sovietmečiu.

Ivanauskas V. Pranešimas *Identifying the "Totalitarian Pain" in Post-Socialist Lithuania: Events and Strategies* šeštojoje tarptautinėje Rumunijos Baltijos ir Šiaurės studijų konferencijoje. Konstantas (Rumunija), 2015 m. gegužės 22–23 d.

Ivanauskas V. Pranešimas *Ethnic particularism in three Soviet peripheries: case of writers* 9-ajame Estijos humanitarinio instituto simpoziumas socialinės ir kultūros teorijos srityje „Peripheral and Central Perspectives to Late Socialism (1956–85)“, 2015 m. liepos 21–24 d.

Ivanauskas V. Pranešimas ir dėstytojų diskusija apskritajame stale XII doktorantų vasaros mokykloje Taline (mokyklos tema „Late Socialism (1956-85): The Forgotten Years between Stalinism and Perestroika), 2015 m. liepos 25 d. Pranešimo tema *Centras ir periferija sovietmečiu*.

Ivanauskas V. Pranešimas *Positioning "titular Literature" in the Soviet Empire: Lithuanian Ethno-Particularism, titular and non-titular Literates* 11-ojoje Baltijos studijų Europoje

konferencijoje. Marburgas (Vokietija), 2015 m. rugsėjo 7–10 d.

Ivanauskas V. Pranešimas *Censorship in post-Stalinist Lithuania: Framing Local Threads or Embracing All-Union Trends in Lithuanian Glavlit Activities* 47-ajame Slavistikos, Rytų Europos ir Eurazijos asociacijos (ASEEES) suvažiavime. 2015 m. lapkričio 19–22 d.

Ivanauskas V. Pranešimas "After the Empire: Tensions and Rivalries interpreting Late socialism in Post-Soviet Lithuania" tarptautinėje konferencijoje "Where are we heading to with the past? Culture of European memories between exclusion and participation", Sankelmark (Vokietija), 2016 m. gegužės 27–29 d.

Ivanauskas V. Pranešimas „Coming from a Periphery and the Periphery of the Periphery Lithuanian Soviet writers Eduardas Mieželaitis and Grigory Kanovich absorbs the Post-Stalinist Empire“ 47-ajame Slavistikos, Rytų Europos ir Eurazijos asociacijos (ASEEES) suvažiavime 2016 m. lapkričio 19–22 d.

Ivanauskas V., Pranešimas „Securing the Independence, Experiencing the Future: Lithuania political milieu before „bloody events of January in 1991, 2016 m. sausio 15 d., Ryga.

Kasparavičius A. Konferencija: *Pirmasis pasaulinis karas. Bendra istorija. Bendra atmintis.* Konferencijos rengėjai: Karo paveldo institutas (Vilnius), Vytauto Didžiojo karo muziejus (Kaunas); Istorinės atminties fondas (Maskva) Demokratijos ir bendradarbiavimo institutas (Paryžius). Vieta ir laikas: Vilnius, „Crowne Plaza Vilnius“, 2012 lapkričio 9 d. Pranešimas: „Didysis karas (1914–1918) ir Lietuva: faktai ir istorinės atminties metamorfozės“;

Kasparavičius A. Konferencija: *Pius XI, Austria and the „Small Catholic Nations” of Europe.* Konferencijos rengėjas: Vienos universiteto Katalikų teologijos fakultetas; Vienos universiteto Teologijos istorijos institutas. Vieta ir laikas: Vienos universitetas, 2012 m. lapkričio 22–23 d.d. Pranešimas: „The Holy See and Lithuania under Pius XI“;

Laukaitytė R. Pranešimas Tikinčiųjų pasipriešinimas bažnyčių veiklos varžymui Lietuvoje 1944-1953 m. (The Resistance of Believers to the Constraint of Church Activities in Lithuania in 1944-1953) – tarptautinėje konferencijoje Religija ir pasipriešinimas Europoje nuo viduriniųjų amžių iki XXI a. (Religion and Resistance in Europe from Middle Ages to 21st century) Tartu universitete Estijoje 2012 m. birželio 11-13 d.

Laukaitytė R. Pranešimas Pasyvus pasipriešinimas sovietų valdžiai Lietuvoje 1944-1953 m.: perėjimas į nelegalią padėtį (Пассивное противодействие советской власти в Литве в 1944-1953 гг.: переход на нелегальное положение) tarptautinėje konferencijoje Gyvenimas teroro sąlygomis: socialiniai represijų aspektai (V tarptautinė konferencija iš ciklo История сталинизма - Жизнь в терроре: социальные аспекты репрессий) Sankt Peterburge 2012 m. spalio 18-20 d.

Laukaitytė R. 2014 m. gruodžio 4–6 VII tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Valstybė ir visuomenė vėlyvojo stalinizmo periodu. 1945–1953 m.“, vykusioje Tverės valstybinio universiteto Istorijos fakultete, pranešimas „Visuomenės indoktrinavimo svertai Lietuvoje 1944–1953 m.“.

Laukaitytė R. Tarptautinėje mokslinėje konferencijoje Karališkoje Švedijos akademijoje „Spiritual and Ecclesiastical Biographies – research, results, and reading“, 2015 m. birželio 10–12 d., pranešimas *Holokausto tema Lietuvos vyskupų biografijose bei atsiminimuose.*

Laukaitytė R. Tarptautinėje mokslinėje konferencijoje Rygos universitete “Religious education in Europe at XX century: past experiences and transition of values”, vykusioje 2015 m. rugpjūčio 23–25 d., pranešimas *Vienuolynų mokyklos Lietuvoje: dvi starto pozicijos XX a. pradžioje ir pabaigoje.*

Laukaitytė R. Tarptautinėje mokslinėje konferencijoje Tartu universitete „Orthodoxy in the Baltic Rim: religion, politics and education (1840s-1975)“, vykusi 2015 m. lapkričio 6–8 d., pranešimas *Stačiatikybės „etninė riba“ Lietuvoje XIX–XX a.*

Laurinavičius Č., 2012 09 10–12 Kaliningradas, Kanto universitetas. Pranešimas: „Литва и Россия: возможна ли во взаимоотношениях позитивная историческая память“.

Laurinavičius Č., pranešimas „Lietuvos–SSRS santykių problemos 1919–1939 m.“ 2013 m. gruodžio 9 d., Maskva, Visuotinės istorijos institutas. Apskritasis stalas.

Laurinavičius Č. 2014 m. vasario 7 d.: Apskritasis stalas sovietmečio tema Maskvoje, Visuotinės istorijos institute. Dalyvauta bei diskutuota.

Laurinavičius Č. 2015 m. rugpjūčio 27–29 Maskvoje tarptautinėje konferencijoje, skirtoje Antrojo pasaulinio karo pabaigos metinėms, skaitytas pranešimas *Lietuvos politinis portretas 1944–1945 m.*

Laurinavičius Č. 2016 m. lapkričio 9–11 konferencija Maskvoje «*Russia and Europe: Interaction and Mutual Understanding in the 1700s–1900s*» Pranešimas: On the crossroads of political systems. The case of Lithuania in the first half of the twentieth century, **(0,3 a. l.)**.

Mačiulis D., pranešimas „Atmintis apie LDK ir lietuvių nacionalizmas XX a. pirmoje pusėje: nuo tautinių vaizdinių iki istorijos politikos“ 2013 m. gegužės 3 d. tarptautinėje konferencijoje „Istorijos atnaujinimas: atmintis ir visuomenės Centrinėje-Rytų Europoje“, Minskas.

Mačiulis D. Konferencijoje „Karas politinėje ir kultūros tradicijoje Baltarusijoje ir kitose Centrinės-Rytų Europos šalyse“ 2014 m. gegužės 30–31 d. Minske skaitytas pranešimas „Kolektyvinė atmintis kaip ginklas – LDK istorija sovietinėje propagandoje Vokietijos – Sovietų Sąjungos karo metu“.

Mačiulis D. Pranešimas *Kwestia uchodźstwa w prasie litewskiej podczas I wojny światowej* tarptautinėje konferencijoje „Wojna i Ludzie. Społeczne aspekty I wojny światowej w Europie Wschodniej“, Ciechanowiec, 2015 06 18–19.

Mačiulis D. Pranešimas „Kinas į rytus nuo Oderio: kolektyvinės atminties reprezentacijos instrumentas ar istorinės politikos ginklas?“ V tarptautinėje žurnalo *Палітычная сфера* konferencijoje *Nacija krizės metu*, Minskas, 2016 m. gegužės 12–14.

Sirutavičius V., Jews and Non-Jews in Lithuania: Coexistence, Cooperation and Violence, London, 2012 12 17-18, pranešimas „About anti-Semitism in the Interwar Lithuania“.

Sirutavičius V., pranešimas "Solidarność", „Sąjūdis“ a sprawy polsko–litewskie na początku lat 90-tych XX wieku”, 2013m. spalio 24 d. tarptautinėje konferencijoje „Doktor Zbigniew Solak (1953–2004) a wzajemne poznanie Polski i Litwy. Życie i problematyka badawcza krakowskiego uczonego” Lenkija, Krokua.

Sirutavičius V. „VIII Международная научная конференция. После Сталина. Реформы 1950-х годов в контексте советской и постсоветской истории“, Rusija, Jekaterinburgas, 2015 m. spalio 15–17 d. skaitytas pranešimas *Десталинизация и национальный вопрос: Литва 1953–1957 гг.*

Sirutavičius V. „Beyond the Soviet Canon: Political Resistance, Academic and Artistic Autonomy in the Late Soviet Period (1960s–1980s)“, Minsk, Belarus, 2015 05 15–16, pranešimas *Sovietization and Symbolic Geography. The Invention of the Soviet Lithuanian Anthem (1944–1950s)*.

Sirutavičius V. „IX Международная научная конференция. Культура и власть в СССР 1920 – 1950-годы“, Rusija, Sankt-Peterburgas 2016 m. spalio 24–26 d., skaitytas pranešimas

„Особенности культурной политики в Советской Литве в 1944–1953 годах. Литературное наследие и формирование новой литовской советской культуры.“ (0,3 a. l.).

Stravinskienė V., Konferencijoje „Deportacje Polaków z sowieckiej Białorusi i Litwy po drugiej wojnie światowej” skaitytas pranešimas „Lietuvos lenkų trėmimai (1945–1952 m.) (Balstogė, 2012-04-24).

Stravinskienė V., W. Kętrzyńskiego mokslinių tyrimų centre skaityta paskaita „Lenkų repatriacija iš Lietuvos SSR lietuvių istoriografijoje“ (Olštynas, 2012-11-09).

Stravinskienė V. Plenarinis pranešimas „Litwa – Sybir: Polscy zesłańcy i ich doświadczenia” konferencijoje „Sybir: Doświadczenia. Pamięć” 2014 m. gegužės 22–23 d. Balstogėje, Lenkijoje.

Stravinskienė V., Pranešimas *Wschód-Zachód: przymusowe migracje na Litwie. Doświadczenia Polaków* konferencijoje „Bezdomna Europa. Migracje po II wojnie światowej we współczesnych badaniach humanistów”, 2015 m. rugsėjo 16–17 d. Ščecine, Lenkijoje.

Svarauskas A. Pranešimas: *The Creation of Political System in Lithuania After 1918*. Konferencija: „Formation of Statehood in the Baltic Region (1917–1922)”, 4th December 2015, the House of Blackheads. Riga.

Stravinskienė V., Migracija z Litwy do Polski: próba rozwiązania konfliktu litewsko-polskiego (l. 1944–1947) konferencijoje „Етнічні конфлікти часу другої світової війни: досвід Центрально-східної Європи“, Luckas, Ukraina, 2016 m. birželio 23–25 d. (0,3 a. l.).

Svarauskas A. 2016.11.10–11 Viena, Austrija. Konferencija: „*The Opening of the East and the Fall of the Iron Curtain: The Role of Europe’s Christian-Democratic and Conservative Parties, 1989*“. Pranešimas: „The Restoration of Christian Democracy in Lithuania, 1989–1990. Continuum and Fractures“. (0,3 a. l.)

Tarptautinėse:

Čepaitienė R., 2012 m. gruodžio 6 d. Vilniaus simpoziume vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio klausimais „Nationalism as an Agenda in the Soviet peripheries. Which form? What content?“ skaitytas pranešimas „Heritage policy in Soviet Lithuania: between nationalism and sovietization“. – (0,2 aut. l.)

Čepaitienė R., 2013 m. gegužės 9–11 d. LII vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Aktualios Lietuvos istorijos ir kultūros problemos akademiniam diskurse: Lietuvos ir Lenkijos mokslininkų interpretacijos“ skaitytas pranešimas „Советизация культурной памяти на примере Вильнюса и Минска“. (0,2 aut. l.)

Čepaitienė R., pranešimas „What is Imperial and what is National in Stalinist Architecture and Urbanism?“, 2013 m. gruodžio 5–6 d. 4-ajame tarptautiniame Vilniaus simpoziume vėlyvojo sovietmečio ir postsovietmečio klausimais „Managing the Empire: Oblast, Republic and Eastern Bloc Countries as Soviet Peripheries and the Question of “Dependence”.

Čepaitienė R. 2015-08-27–29 d. VU Orientalistikos centro organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Orientalism, Colonial Thinking and the former Soviet Periphery. Exploring Bias and Stereotype Representations of Eastern and Central Europe, the Caucasus, and Central Asia“ skaitytas pranešimas *Post-Soviet Paternalism: the Formation of the Cult of Personality of Presidents in former Republics of the USSR, its Functions and Forms of Expression*.

Čepaitienė R. 2015-09-19 Žagarėje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Joniškio kraštas

nuo Magdeburgo teisių iki Žagarė Kultūros sostinė 2015“, kurią surengė Joniškio rajono savivaldybė, skaitytas pranešimas *Paveldėkime savo ateitį: kultūros paveldo reikšmė nacionaliniu ir vietos mastu*.

Čepaitienė R. 2015 m. lapkričio 12–13 d. 6-ajame tarptautiniame Vilniaus simpoziume apie vėlyvojo sovietmečio ir posovietines problemas „Managing Ethno-Particularism in Soviet peripheries: Doctrine, Practices and Path to Post-Soviet transformations“ skaitytas pranešimas *In the Shadow of Moscow: The Stalinist reconstruction of the Capitals of the Soviet Republics*.

Čepaitienė R. 2016 m. rugpjūčio 2 d. Vilniuje, tarptautinėje akademinėje vasaros mokykloje „Difficult Heritage: Belarus“, organizuotoje Heinricho Biolio fondo ir EHU, skaitytas pranešimas „Lithuanian and Belarusian Memory Politics in a Comparative Perspective“. (0,2 a. l.)

Čepaitienė R. 2016 m. spalio 28 d. LII organizuotoje tarptautinėje mokslo konferencijoje „Vilnius ir vilniečiai: naujausių tyrimų rezultatai ir perspektyvos“ skaitytas pranešimas „Istorikai ap sovietmetį: šiuolaikinė lietuvių istoriografija sovietologinių paradigmu šviesoje“. (0,2 a. l.)

Čepaitienė R. 2016 m. gruodžio 1–2 d. LII vykusiame 7-ajame tarptautiniame simpoziume *Vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio problemos* skaitytas pranešimas „Thaw without spring? How post-Stalinist regime fulfill its promises to citizens“.

Gimžauskas E. Konferencijoje „The Principle of Nationality during the First World War. What did it mean, how did it manifest itself and why did it prevail?“, įvykusioje 2014 m. gruodžio 11–12 d. LII, skaitytas pranešimas „Германские цели на Востоке (и в Литве) при начале Первой мировой войны“.

Gimžauskas E. Tarptautinėje konferencijoje „Humanisto Kazio Griniaus dilema: tarp tautos ir demokratijos“, įvykusioje 2016 m. lapkričio 25 d. LII, skaitytas pranešimas „K. Griniaus vyriausybės pozicija dėl Vilniaus klausimo ir santykių su Lenkija 1920 m. vasarą–rudeni“.

Grybkauskas S. “What makes differences between Central Committee and Obkom? The Impact of the National Question in Kremlin-Soviet Republic Relations”, 2013 m. gruodžio 5–6 d. tarptautiniame Vilniaus simpoziume vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio klausimais "Manging the Empire: Oblast Republic and Eastern Bloc countries as Soviet peripheries and the Question of "Dependence". Lietuvos istorijos institutas.

Grybkauskas S. Tarptautinėje konferencijoje Vilniaus simpoziumas vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio klausimais 2014 m. gruodžio 4–5 d. (tema „Achieving the Normalcy, Pursuing the Revolutionary culture: transition in Soviet periphery“, vienas iš organizatorių) pranešimas „The Communist Party Second Sekretary in the Soviet Republic as Moscow Decisions‘ Interpreter: Nikolai Brlukha’s case in Soviet Latvia, 1963–1978“.

Grybkauskas S. *Nationalism as KGB “Operational Situation” in the Soviet Lithuania*, VI Vilniaus simpoziumo vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio klausimais, Lietuvos istorijos institutas, 2015 m. lapkričio 12–13 d.

Grybkauskas S. The Impact of Anti-Soviet Nationalism on Soviet Lithuanian Nomenklatura Behavior Strategies and Communist Party Secession in 1989, ASN ir Vytauto Didžiojo universiteto organizuota konferencija *Europe, Nations and Insecurity*. Kaunas, 2016 m. birželio 3 d. – liepos 2 d. (0,2 a. l.)

Grybkauskas S. Nežinomas A. M. Brazauskas. Jaunosios technokratijos kartos ankstyvoji socializacija stalinmečiu. Konferencija „Vilnius ir vilniečiai: naujausių tyrimų rezultatai ir perspektyvos“, Lietuvos istorijos institutas, 2016 m. spalio 27–28 d. (0,2 a. l.)

Grybkauskas S. Brezhnevist Check and Balance System in Ruling of Soviet Empire: Evidence from Soviet Republics. *7th Vilnius Symposium on Late Soviet and Post Soviet Issues*, Lietuvos

istorijos institutas, 2016 m. gruodžio 1–2 d.

Ivanauskas V., Akademini seminaras (konferencija) su užsienio partneriais “Sąjūdis ir Solidarumas: bendros ar skirtingos visuomenės saviorganizacijos trajektorijos” (Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2012 m. kovo 8 - 9 d.), pranešimas tema “Intelektualų rateliai: trapi riba tarp oficialumo ir saviorganizacijos”.

Ivanauskas V., 2012 m. gruodžio 6-7 d. vykstančiame tarptautiniame Vilniaus simpoziume vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio klausimais, tema "Nationalism as an Agenda in the Soviet peripheries. Which form? What content?" gruodžio 7 d., pranešimas "Lithuanian and Georgian writers: National question and dynamics of ideas".

Ivanauskas V., pasisakymas ir moderavimas 2013 m. spalio 28–29 d. tarptautinėje konferencijoje Vilniuje (LR Užsienio reikalų ministerijoje) “Strategies for the Future Policy towards Belarus”.

Ivanauskas V., pranešimas “Three Trajectories of Ethnic particularism in “Druzhba narodov” Empire: Cases of Lithuanian, Georgian and Kyrgyzstan writers”, 2013 m. gruodžio 5–6 d. tarptautiniame Vilniaus simpoziume vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio klausimais "Manging the Empire: Oblast Republic and Eastern Bloc countries as Soviet peripheries and the Question of "Dependence". Lietuvos istorijos institutas.

Ivanauskas V. 2014 m. spalio 23–24 d. tarptautinėje konferencijoje “National Minorities in the Soviet bloc after 1945” Vilniuje skaitytas pranešimas “In the shadow of “titular nation”: literary people of national minorities and Lithuanian union of writers during soviet period”.

Ivanauskas V. 2014 m. gruodžio 4–5 d. Vilniaus simpoziume (tema „Achieving the Normalcy, Pursuing the Revolutionary culture: transition in Soviet periphery“, vienas iš organizatorių) skaitytas pranešimas „Challenging global sixties in Soviet peripheries: Lenin prize winners, soviet universalism and search for more legitimacy“.

Ivanauskas V. 2014 m. gruodžio 17 d. tarptautinėje konferencijoje „Demokratėjimo trajektorijos 1989–1990 m.: nuo LTSR transformacijos iki Lietuvos Respublikos restauracijos“ skaitytas pranešimas „Apie kultūrininkų veiksnį politinėse transformacijose bei jų artikuluojamus alternatyvius demokratėjimo scenarijus“.

Ivanauskas V. Pranešimas *Ethnic Particularism in Soviet peripheries: Local intellectuals creating Soviet “West”, Soviet “Exotic” and Soviet “East”* Viliaus universiteto organizuotoje tarptautinėje konferencijoje „Orientalism, Colonial thinking and the Former Soviet periphery: Exploring Bias and Stereotype Representations of Eastern and Central Europe, the Caucasus, and Central Asia. Vilnius, 2015 m. lapkričio 27–29.

Ivanauskas V. Pranešimas *Soviet Writers and “Sandwiched” Lithuanian Ethnic Particularism: Between the Discourses of “Druzhba Narodov” and “Rascvet Narodov”* Lietuvių literatūros ir tautosakos institute vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Literary Field under the Communist Regime: Structure, Functions, Illusio“, 2015 m. spalio 7–9.

Ivanauskas V. Pranešimas *Čiurlionis, Mieželaitis, Maironis & Negotiated Boundaries: applying Soviet Universalism and Ethno-Particularism in Practice* Lietuvos istorijos instituto organizuotame 6-ajame Vilniaus simpoziume vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio klausimais „Managing Ethno Particularism in Soviet peripheries: Doctrine, Practices and Path to Post-Soviet transformations“. Vilnius, 2015 m. lapkričio 12–13 d.

Ivanauskas V. Pranešimas „Coming from ‘Periphery’ and ‘Periphery of the periphery’: Lithuanian writers Eduardas Mieželaitis and Grigory Kanovich absorb the Post-Stalinist Empire” Lietuvos istorijos instituto organizuotame 7-ajame *Vilniaus simpoziume vėlyvojo*

sovietmečio ir posovietmečio klausimais, 2016 m. gruodžio 1–2 d.

Ivanauskas V. Pranešimas „Seeking for Cultural Legitimacy: Five Jewish Soviet Writers between Lithuanian Culture and *družba narodov*“ jungtinėje ASN asociacijos ir Vytauto Didžiojo universiteto konferencijoje „*Europe, Nations, and Insecurity: Challenges to Identities*“, 2016 m. birželio 30–liepos 2 d.

Ivanauskas V. Pranešimas „Union of Writers during Soviet time: tensions and dominating lines“ tarptautiniame seminare „*Community and Utopia. Artist's Settlements in Eastern and East-Central Europe*“, 2016 m. gegužės 3–5 d.

Kasparavičius A., pranešimas „Europa Didžiojo karo išvakarėse: visuomenės, valstybės, politika“ 2013 birželio 9–11 d. konferencijoje „Pirmasis pasaulinis karas. Bendra istorija. Bendra atmintis. Pirmojo pasaulinio karo prielaidos“. Konferencijos rengėjai: Karo paveldo institutas (Vilnius), Vytauto Didžiojo karo muziejus (Kaunas); Istorinės atminties fondas (Maskva). Vilnius, viešbutis „Karolina“.

Kasparavičius A., pranešimas: „Rytų Paktas, Baltijos Antantė ir Lietuva“ 2013 gruodžio 13 d. tarptautinėje konferencijoje „Lietuvos valstybingumo branda ir trapumas (1918–1940)“ Vilniaus universitete. Rengėjai: VU Istorijos fakultetas, Lietuvos mokslo taryba.

Kasparavičius A. Konferencija: *Šiaurės Atėnai – kultūrų dialogas tarp Rytų ir Vakarų*. Konferencijos rengėjai: LR Seimas, LR Kultūros ministerija, LR Tautinių bendrijų namai, Graikų bendruomenė Lietuvoje. Vieta ir laikas: Vilnius, LR Žemės ūkio ministerija, 2014 rugsėjo 19–20 d. Pranešimas: „Jono Basanavičiaus „Lietuva“ ir jos kultūrinės–geopolitinės preferencijos“.

Kasparavičius A. Konferencija: *Demokratėjimo trajektorijos 1988–1990 m. Nuo LTSR transformacijos iki Lietuvos Respublikos restauracijos. Prielaidos Lietuvos politinės sistemos demokratizacijai bei integracijai į tarptautines demokratines struktūras*. Konferencijos rengėjai: Lietuvos istorijos institutas, LR Seimas. Vieta ir laikas: LR Seimo rūmai, 2014 gruodžio 17 d. Pranešimas: „Komunistinės ideologijos krizės istorinės ištakos ir aplinkybės: Lenkijos ir Lietuvos atvejai“.

Kasparavičius A. Konferencija: 1945 metai: Antrojo pasaulinio karo pabaiga ir jo pasekmės Rytų ir Vidurio Europos šalims. Konferencijos rengėjai: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centras. Vieta ir laikas: Vilnius, Tuskulėnų rimties parko memorialinis kompleksas, 2015 rugsėjo 18 d. Pranešimas *Lietuvos valstybingumo problematika Antrojo pasaulinio karo (geo)politinių padarinių diskurse*.

Kasparavičius A. Konferencija: *Lietuvos Respublikos tarptautinių santykių atkūrimo 25-metis*. Konferencijos rengėjai: Lietuvos Respublikos Seimas; Lietuvos nepriklausomybės akto signatarų klubas. Vieta ir laikas: 2016 m. rugsėjo 16 d. Lietuvos Respublikos Seimo rūmai. Pranešimas: „Nuo Tautų Sąjungos iki Jungtinių Tautų: Lietuva XX amžiaus tarptautinių santykių sistemoje“ (**0,2 a. l.**).

Kasparavičius A. Konferencija: *Gelbėję žydus, gelbėję Lietuvos garbę*. Konferencijos rengėjai: Lietuvos Respublikos Seimas, Lietuvos žydų bendruomenė. Vieta ir laikas: Vilnius, Lietuvos Respublikos Seimo rūmai, 2016 m. rugsėjo 25 d. Pranešimas: „Lietuvių politinės iliuzijos, Lietuvos Laikinosios Vyriausybės „politika“ ir Holokausto pradžia Lietuvoje“.

Kasparavičius A. Konferencija-diskusija: *Morali politika – vizija ar realybė?* Konferencijos rengėjai: Čekijos Ambasada Vilniuje, Vilniaus universitetas, Lietuvos ir Čekijos draugija. Vieta ir laikas: Vilnius, VU Mažoji aula, 2016 m. rugsėjo 27 d. Pranešimas: „Nuo Thomašo Garigua Masaryko iki Vaclavo Havelo: moralės imperatyvai Europos ir Čekoslovakijos politikoje“.

Kasparavičius A. Konferencija: *Humanisto Kazio Griniaus dilema: tarp tautos ir*

demokratijos. Konferencijos rengėjai: Lietuvos istorijos institutas, VU Istorijos fakultetas. Vieta ir laikas: 2016 m. lapkričio 25 d. Pranešimas: Prezidentas Kazys Grinius ir pirmas lietuvių bandymas modernizuoti nacionalinį valstybingumą: 1926 m. vasara–ruduo“

Kasparavičius A. Konferencija: *Vilnius ir vilniečiai: naujausių tyrimų rezultatai ir perspektyvos*. Konferencijos rengėjai: Lietuvos istorijos institutas. Vieta ir laikas: Vilnius, Lietuvos istorijos instituto rūmai, 2016 m. spalio 27–28 d. Pranešimas: „Prancūzijos veiksnys tarpukario Lietuvos geopolitinio saugumo sistemai“

Laukaitytė R. 2014 m. gegužės 8–9 d. tarptautinėje mokslinėje konferencijoje VDU „LDK moterų vienuolijos: istorija ir dabartis“ pranešimas „Luominės visuomenės relikvai Lietuvos vienuolijų struktūroje XX a.“.

Laurinavičius Č., 2012 12 06 LII: Seminaras: Nationalism as an Agenda in the Soviet peripheries. Which form? What content? Pranešimas: National vs social.

Laurinavičius Č., pranešimas „Lietuvos elitas 1939–1940 m.“ 2013 m. gruodžio 5–6 d. tarptautiniame Vilniaus simpoziume vėlyvojo sovietmečio ir posovietmečio klausimais "Manging the Empire: Oblast Republic and Eastern Bloc countries as Soviet peripheries and the Question of "Dependence". Lietuvos istorijos institutas.

Laurinavičius Č. 2014 m. rugsėjo 11 d. tarptautinė konferencija „1944 metai Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse: okupacijoms besikeičiant“. Pranešimas: „Kremliaus planai Lietuvos atžvilgiu 1944 m. pirmą pusę“. Apie ją: www.DELFI.lt 2014 m. rugsėjo 11 d. Černiauskas Š., Kaip „Lietuvos butaforija“ pasitelkęs Kremliaus apmovė Vakarų.

Laurinavičius Č. 2014 m. gruodžio 11–12 d. konferencija: The Principle of Nationality during the First World War What did it Mean, How did it Manifest itself and Why did it Prevail? Vilnius, LII. Pranešimas: *Lithuanian Political Activities during WWI: Territorial- Geopolitical Aspect*.

Laurinavičius Č. 2014 m. gruodžio 17 d. konferencija: „Demokratėjimo trajektorijos 1989–1990 m: nuo LTSR transformacijos iki Lietuvos Respublikos restauracijos. Prielaidos Lietuvos politinės sistemos demokratizacijai bei integracijai į tarptautines demokratines struktūras“. Vilnius, LR Seimas. Pranešimas: „Reminiscencijos iš nacionalinio komunizmo raiškos Lietuvoje 1989 m.“

Laurinavičius Č. 2016 m. rugsėjo 16–17 d., Nida. Konferencija „Teisė sukilti“. Pranešimas: 1920 m. Vilniaus kraštas, gen. L. Želigovskio sukilimas

Laurinavičius Č. 2016 m. lapkričio 25 d. konferencijoje, skirtoje *Kazio Griniaus 150- mečiui* pranešimas: Kazio Griniaus 150-osios metinės: proga pasvarstyti apie lietuvių politinę refleksiją .

Mačiulis D. Pranešimas *Kinas ir sovietinė atmintis apie Antrąjį pasaulinį karą: Baltarusijos kino studijos atvejis* tarptautinėje konferencijoje „Karas literatūroje ir kultūroje“, Vilnius, 2015 m. spalio 23 d.

Mačiulis D. Pranešimas „Apie regioninės kolektyvinės atminties raišką Lietuvoje 1918–1940 m.“ tarptautinėje konferencijoje *Regionas: istorija, kultūra, kalba*, Šiauliai, 2016 03 31-04 01

Sirutavičius V., Nationalism as an Agenda in the Soviet peripheries. Which form? What content?, Vilnius, 2012 12 06-07, pranešimas „Was Justas Paleckis a national communist?“.

Sirutavičius V., Konferencija “Rodzinna Europa. Europejska Myśl Polityczna a Wyzwania XXI wieku”, Vilnius 2014 m. balandžio 9–11 d., pranešimas „Lenkų tautinė mažuma Lietuvos politikoje 1990–1994 m.“.

Sirutavičius V. Konferencija „1944 metai Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse okupacijoms

besikeičiant“, Vilnius 2014 m. rugsėjo 11–12 d., pranešimas „Kas čia šeimininkas?“, LKP politikos nacionaliniai (tautiniai) aspektai“.

Sirutavičius V. Konferencija “Achieving the Normalcy, Pursuing the Revolutionary Culture: Transition in the Soviet Periphery”, Vilnius 2014 12 04–05, pranešimas “A Few Reflections about National Communism and Nationalism in Communism in Lithuania during Late Stalinism”.

Sirutavičius V. Konferencija „Demokratėjimo trajektorijos 1988–1990 m.: nuo LTSR transformacijos iki Lietuvos respublikos restauracijos. Prielaidos Lietuvos politinės sistemos demokratizacijai bei integracijai į tarptautines demokratines struktūras, Vilnius 2014 m. gruodžio 17 d., pranešimas „Tautinis komunizmas ir nacionalinis klausimas Lietuvoje 1944–1953 m.“

Sirutavičius V. „6th Vilnius Symposium on Late Soviet and Post – Soviet Issues. Managing Ethno Particularism in Soviet Peripheries.“ Vilnius, 2015 m. lapkričio 12–13 d., pranešimas „*Letters to the Government*“: *Complaints and National Question in Lithuania during Late Stalinism*.

Sirutavičius V. „*Vilnius ir vilniečiai: naujausių tyrimų rezultatai ir perspektyvos*“. Vilnius, 2016 10 27–28, pranešimas “Lietuviai – Lietuvos lenkai, Lietuva – Lenkija 1988 – 1994 m.: tarptautinių ir tarpvalstybinių santykių dinamika.”

Sirutavičius V. „7th Vilnius Symposium on Late Soviet and Post – Soviet Issues. Managing Ethno Particularism in Soviet Peripheries“. Vilnius, 2016 12 01 – 02, pranešimas „*We and They: ethnic conflicts and družba narodov. Soviet Lithuanian in the Late Stalinism (according to the “letters to the government”*”

Stravinskienė V. Pranešimas „Rytų ir Pietryčių Lietuva ir sovietų etninė-demografinė politika (1944–1964 m.)“ konferencijoje „Regionas: istorija, kultūra, kalba“ 2014 m. kovo 20–21 d. Šiauliuose.

Stravinskienė V., Pranešimas *Rytų ir Pietryčių Lietuva 1944–1989 m.: administraciniai teritoriniai pertvarkymai ir jų etninės ir demografinės pasekmės* tarptautinėje konferencijoje „Regionas: istorija, kultūra, kalba“ 2015 m. kovo 26–27 d. Šiauliuose.

Stravinskienė V. Pranešimas „Didieji Lietuvos miestai ir gyventojų migracinės alternatyvos (1944–1989 m.)“ konferencijoje „*Regionas: istorija, kultūra, kalba*“, Šiauliai, 2016 m. kovo 31–balandžio 1 d.

Regioninėse:

Bendikaitė E. 2014 m. gegužės 23 d. Kelmėje mokslinėje konferencijoje „Kelmei – 530“ skaitytas pranešimas „Žydų bendruomenės gyvenimas Kelmėje iki Holokausto“.

Čepaitienė R. 1. 2014 m. rugpjūčio 22 d. Panevėžyje vykusioje regioninėje konferencijoje „Baltijos kelias – tautos savimonės išraiška“, kurią organizavo Panevėžio apskrities G. Petkevčaitės-Bitės viešoji biblioteka ir Panevėžio Kraštotyros muziejus, skaitytas pranešimas „Desovietizacijos ypatumai buvusiose sąjunginėse respublikose: tęstinumas ar pertrūkiai?“.

Čepaitienė R. 2014 m. lapkričio 19–20 d. vykusioje nacionalinėje konferencijoje „Kari ir taikos. Kultūros patirtys nuo pirmojo pasaulinio karo iki Berlyno sienos griuvimo“, kurią organizavo LKTI, LDM ir NDG, skaitytas pranešimas „Vietos dvasios kaitos (post)modernioje Lietuvoje: nuo „bakūžės samanotos“ iki „Akropolio“.

Čepaitienė R. 2015 m. balandžio 2 d. NDG vykusiame seminare-diskusijoje „Patogus ir nepatogus paveldas“, kuri organizavo Paveldosaugos komisija, skaitytas pranešimas *Disonuojantis, erzinantis, nepatogus? Pasmerktųjų politinių režimų palikimas Europoje.*

Čepaitienė R. 2015 m. gegužės 7 d. dalyvauta LEU ir MRU universitetų surengtoje nacionalinėje mokslinėje konferencijoje „Nuo kelionių iki turizmo istorijos“. Skaitytas pranešimas *Genius loci/vietos dvasios terminas, fenomenas ir jo evoliucijos istorija.* Taipogi pristatyta knyga „Vietos dvasios beieškant“.

Čepaitienė R. 2015 m. birželio 26 dieną Vilniaus simpoziumo vasaros seminare “Mūšiai dėl istorijos” skaitytas pranešimas *Ką paveldėjome iš sovietmečio?*

Čepaitienė R. 2015 m. lapkričio 6 d. dalyvauta VGTU surengtoje konferencijoje „Urbanistika Baltijos šalyse: studijos, mokslas ir praktika“, kurioje skaitytas pranešimas „*Vietos dvasios*“ reiškiny s sovietinėje ir posovietinėje urbanistikoje.

Čepaitienė R. 2015 m. lapkričio 18 d. Lietuvos Restauratorių sąjungos kvietimu dalyvauta LRS 25-erių metų jubiliejui skirtoje mokslinėje konferencijoje „Kultūros paveldo restauravimo raida ir ateitis Lietuvoje“. Skaitytas pranešimas *XX-XXI a. Lietuvos paveldosauga – ideologijos gniaužtuose.*

Čepaitienė R. 2016 m. lapkričio 22–23 d. vykusioje konferencijoje, surengtoje Valstybinės Kultūros paveldo komisijos „*Pažangi architektūros paveldo apsauga: misija (ne)įmanoma?*“ skaitytas pranešimas „Sovietinis kasdienybės paveldas: Vilniaus Žirmūnų atvejis“.

Grybkauskas S., pranešimas „Sovietinės lietuviškosios nomenklatūros partikuliarizmas – refoliucijos sąlyga?“ 2013 m. rugsėjo 26–28 d. Lietuvos istorikų suvažiavime „Nuo politinės istorijos prie istorijos politikos“, sekcija „Dainuojanti nomenklatūra“ ir 1988–1992 m. ref(v)oliucija: Ištakos ir pasekmės“.

Grybkauskas S. Pranešimas *Kodėl nomenklatūros memuarai yra pavojingi? Buvusių veikėjų atsiminimų knygų prigimtis ir pretenzijos,* Vilniaus vasaros simpoziumas “Mūšiai dėl istorijos”, Vilniaus universitetas, 2015 m. birželio 26 d.

Ivanauskas V., Pranešimas mokslo klasterio „Pilietiškumas ir tapatumas šiuolaikinėje visuomenėje“ teminį metodologiniame seminare – diskusijoje “Aktualios pilietinės visuomenės tyrimų problemos“ (2012 m. balandžio 26 d.);

Ivanauskas V., 2012 m. gruodžio 3 d. Lietuvių literatūros ir tautosakos institute seminarų cikle skaitytas pranešimas (paskaita) "Žvilgsnis į sovietmečio Lietuvos ir Gruzijos rašytojus: idėjų dinamika ir tapatumo klausimai.

Ivanauskas V., pranešimas „(Ne)baigta sovietinė transformacija Lietuvos kultūrininkų tarpe: tęstinumas, kaltė ir atsinaujinimas“ 2013 m. rugsėjo 26–28 d. Lietuvos istorikų suvažiavime „Nuo politinės istorijos prie istorijos politikos“, sekcija „Dainuojanti nomenklatūra“ ir 1988–1992 m. ref(v)oliucija: Ištakos ir pasekmės“.

Ivanauskas V. 2014 m. gegužės 19–21d. Lietuvos socialinių mokslų forume pristatytas pranešimas Lietuvos, Gruzijos ir Kirgistanu rašytojų veiklos įtakos etniam partikuliarizmui palyginimo tema.

Ivanauskas V. 2015 m. birželio 26 d. vasaros Vilniaus simpoziume skaitytas pranešimas *Istorijos politika ir Rytų Europos regionas.*

Kasparavičius A., pranešimas „Stasys Lozoraitis (vyresnysis) tarptautinių santykių ir Lietuvos užsienio politikos diskurse (1934–1940) 2013 m. balandžio 4 d. konferencijoje „Diplomatai Stasys (vyresnysis) ir Stasys (jaunesnysis) Lozoraičiai“. Organizatorius: LMA Vrublevskių biblioteka.

Kasparavičius A., pranešimas: „Jurgio Baltrušaičio diplomatinė veikla: iššūkiai ir rezultatai“ 2013 m. birželio 7 d. konferencijoje „Diplomatui, vertėjui, poetui Jurgiui Baltrušaičiui 140, o jo sūnui diplomatui ir menotyrininkui Jurgiui Baltrušaičiui 110“. Rengėjai: Vilniaus memorialinių muziejų direkcija, Venclovų namai-muziejus, Lietuvos armėnų sąjunga. Tautinių bendrijų namai.

Kasparavičius A., pranešimas: „Lietuvos valstybės atkūrimas 1914–1920 m.: Antano Smetonos politinis profilis“ 2013 m. rugpjūčio 29 d. konferencijoje „Prezidento Antano Smetonos politinės veiklos bruožai“. Organizatoriai: Lietuvos edukologijos universiteto Istorijos fakultetas. Vilnius, Lietuvos edukologijos universitetas.

Kasparavičius A., pranešimas „Lietuvos valstybė ir piliečiai XXI a. iššūkių akivaizdoje“ 2013 spalio 25 d. konferencijoje „Lietuvos valstybės tvarumas ir tautos ateitis Europos Sąjungoje“. Organizatorius: Lietuvos Respublikos Seimas.

Kasparavičius A., Konferencija: *Karai ir taikos. Kultūros patirtys nuo pirmojo pasaulinio karo iki Berlyno sienos griuvimo*. Konferencijos organizatoriai: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Lietuvos dailės muziejaus Nacionalinė dailės galerija. Vieta ir laikas: 2014 lapkričio 19–20 d. Pranešimas: „Prarastasis šimtmetis 1914–2014: lietuviškos tapatybės (de)konstrukcijos pagal geopolitikos įgeidžius“.

Kasparavičius A. Konferencija: *Prezidento Antano Smetonos politinės ir kultūrinės veiklos bruožai*. Konferencijos organizatoriai: Lietuvos edukologijos universitetas, Istorijos fakultetas. Vilnius, Lietuvos edukologijos universitetas, 2014 02 20. Pranešimas: „Antanas Smetona ir Lietuvos Respublika 1918–1940: faktų ir istoriografinių konceptų/šėšėlių konkurencijos“.

Kasparavičius A. Konferencija: Iš Panevėžio Praeities: vyskupas Kazimieras Paltarokas ir jo epocha. Konferencijos organizatoriai: Panevėžio kraštotyros muziejus, Panevėžio miesto savivaldybė. Vieta ir laikas: Panevėžio m. K. Paltaroko gimnazija, 2015 spalio 22 d. Pranešimas *Lietuva Šventojo Sosto politikoje po Lietuvos bažnytinės provincijos įkūrimo ir konkordato sudarymo*.

Kasparavičius A. Konferencija: Lietuva – nepriklausoma demokratinė Respublika: ant XX-ojo ir XXI amžiaus slenksčių. (Lyginamoji analizė). Konferencijos organizatoriai: LR Seimo valdyba, LSDP prezidiumas. Vieta ir laikas: Vilnius, LR Seimo rūmai, Konferencijų salė, 2015 gruodžio 12 d. Pranešimas *Socialdemokratija ir Respublika: modernaus lietuviško valstybingumo gimimas*.

Kasparavičius A. Konferencija: Kokia Lietuvos užsienio politikos tradicija ir vizija? „Diplomatijos šefo“ S. Lozoraičio atminimui skirta konferencija apie Lietuvos užsienio politiką. Konferencijos organizatoriai: Rytų Europos studijų centras; LR Seimo valdyba; Konrado Adenauerio fondas; Lietuvių Fondas, delfi.lt. Vieta ir laikas: Vilnius, Lietuvos Respublikos Seimo rūmai, Konstitucijos salė, 2015 rugsėjo 3 d. Pranešimas *Paradigmų konkurencijų keliu: Lietuvos diplomatija tarpukariu*.

Kasparavičius A. Konferencija: Lietuvos valstybingumo istorinio paveldo puoselėjimas įamžinant valstybės kūrėjų ir gynėjų atminimą. Konferencijos organizatoriai: Lietuvos kultūros politikos institutas; LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas. Vieta ir laikas: LR Seimo rūmai, Konstitucijos salė. Pranešimas: *Lietuvos Respublikos šimtmetį pasitinkant: nacionalinės tapatybės ir istorinės atminties ženklai bei labirintai*.

Kasparavičius A. Konferencija: Lietuvos Tarybos narių, nepriklausomos valstybės – Lietuvos Respublikos – kūrėjų sukaktys: kun. Vl. Mironui–135; J. Smilgevičiui–145, A. Stulginskiui–130. Konferencijos organizatorius: Lietuvos nacionalinis muziejus – Signatarų Namai. Vieta ir laikas: Vilnius, Signatarų Namai, 2015 balandžio 29 d. Pranešimas: *Ižanginis žodis. Asmenybių*

vieta modernioje demokratinėje valstybėje. Konferencijos vedėjas ir moderatorius.

Kasparavičius A. Konferencija: Paveldėjime savo ateitį. Konferencijos rengėjai: Kultūros paveldo departamentas prie LR Kultūros ministerijos. Vieta ir laikas: Vilnius, Conti viešbučio konferencijų salė, 2015 kovo 19 d. Pranešimas: *XX a. pradžios lietuvių politinis pasaulis ir XXI a. pr. lietuvių istorinė atmintis*.

Kasparavičius A. Konferencija: „*Politinės sistemos ir demokratinių vertybių formavimas Lietuvoje (1920–1926 metais)*“, Konferencijos rengėjai: Lietuvos Respublikos Seimas. Konferencijos vieta ir laikas: Vilnius, Lietuvos Respublikos Seimo Rūmai, 2016 m. gegužės 11 d. Pranešimas: „Kazio Griniaus politinės etikos ir praktikos bruožai 1920–1926 m.: didelė asmenybės mažoje politikoje“.

Kasparavičius A. Konferencija: *Dvasininkas valstybės kūrimo darbe: Lietuvos nepriklausomybės Akto signatarui, Seimo Pirmininkui, vyskupui Justinui Staugaičiui – 150*“. Konferencijos rengėjai: Lietuvos Respublikos Seimas. Konferencijos vieta ir laikas: Vilnius, Lietuvos Respublikos Seimo Rūmai, 2016 m. lapkričio 23 d. Pranešimas: „Kunigo Justino Staugaičio pasaulietinės pasijos: tauta, politika, valstybė“.

Laukaitytė R., Pranešimas: *Panevėžio vyskupijos tikinčiųjų pasipriešinimas režimui 1948-1953 m.* – konferencijoje *Pasipriešinimas šiapus ir anapus geležinės uždangos* Panevėžio apskrityje G. Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekoje 2012 m. rugpjūčio 23 d.

Laukaitytė R., pranešimas „Išeivijos vienuolių ryšiai su Lietuva“ 2013 m. gegužės 9 d. konferencijoje „Migracija ir religija: tautiškumo ir universalumo sankirtos“. Organizatorius: VDU Lietuvių išėivijos institutas.

Laukaitytė R., pranešimas „Visuomenė be civilinės metrikacijos (1918–1940 m.): išėitys ir pasekmės“ 2013 m. lapkričio 8 d. konferencijoje „Bažnyčios ir visuomenės santykiai Lietuvoje“, skirtoje Žemaičių krikšto 600 m. jubiliejui. Organizatorius: VDU.

Laukaitytė R. Pranešimas *Vyskupijos centro formavimas Panevėžyje 1926–1940 m.* – Panevėžio kraštotyros muziejaus surengtoje konferencijoje *Vyskupas Kazimieras Paltarokas ir jo epocha*, 2015 10 22.

Laurinavičius Č., 2012 04 27 Varėna. Pranešimas: Varėnos vieta varžybose dėl Vilniaus 1920 metais;

Laurinavičius Č., 2012 06 15 Vilnius. Valdovų rūmai. Konferencija „Ar gali nauja kultūros ir spaudos politika tapti vedliu iš krizės?“ Pasisakymas istorijos ir politikos sąryšio tema.

Laurinavičius Č., pranešimas 2013 m. rugsėjo 26–28 III istorikų suvažiavime Šiauliuose.

Laurinavičius Č., pranešimas „Klaipėdos prijungimo prie Lietuvos geopolitiniai aspektai“ 2013 m. gruodžio 6 d. konferencijoje „Klaipėdos krašto prisijungimo politinė, ekonominė ir kultūrinė reikšmė Lietuvai“. Organizatorius: KU.

Laurinavičius Č. 2014 m. rugpjūčio 6 d. pranešimas Seime konferencijoje „Gotlando komunikato minėjimas“ pranešimas „Kuo reikšmingas Gotlando komunikatas“.

Laurinavičius Č. Pranešimas: *Žvilgsnis į sovietmečio dilemas*. Konferencija LR Seime: Kūryba ant skustuvo ašmenų: kaip buvo kuriama ir ginama lietuvių kultūra sovietmečiu (kaip lietuvių kultūra galėjo išlikti sovietinėje Lietuvoje).

Laurinavičius Č. 2016 m. balandžio 29–30 d. Kauno Maironio universitetinė gimnazija Lituanistų ir istorikų forumas „*Kaip atrasti Vasario 16-osios Respubliką mokykloje?*“ Pranešimas: *Žvilgsnis į Vasario 16-osios Respubliką*.

Laurinavičius Č. 2016 m. spalio 28 d. LII konferencijoje *Vilnius ir vilniečiai: naujausių tyrimų rezultatai ir perspektyvos* skaitytas pranešimas „Apie Lietuvos moderniosios valstybės“

genezę rusiškos ir anglosaksiškos geopolitikos kontekste“.

Mačiulis D., pranešimas „Vilnijos lietuviai Lenkijos valdžioje: etninė mažuma ir/ar lietuvių sostinės idėjos reiškėjai“ III Lietuvos istorikų suvažiavime 2013 m. rugsėjo 26–29 d., Šiauliai.

Mačiulis D., pranešimas „Kražių skerdynės: nuo įvykio iki laisvės kovų simbolio“ 2013 m. kovo 21–22 regioninėje konferencijoje „Regionas laisvės kovose: istorija ir atmintis“, Šiaulių universitetas.

Mačiulis D., pranešimas „Du literatūriniai istorijos naratyvai – skirtingos atminimo kultūros tradicijos (V. Karatkevičiaus ir V. Mykolaičio-Putino romanai)?“ 2013 m. rugsėjo 12–14 d. regioninėje konferencijoje „1863–1864 m. sukilimas ir jo vieta Vidurio ir Rytų Europos tautų kolektyvinėje atmintyje“, Vilnius.

Pocius M. Lietuvos istorijos institute surengtoje mokslinėje konferencijoje „Stalinizmas Lietuvoje 1944 - 1953 m.: režimas ir visuomenė“ skaitytas pranešimas „Lietuvos sovietizacija 1944 - 1946 m.: Maskvos instruktorių, inspektorių ir emisarų vaidmuo“ (Vilnius, 2013 m. birželio 6 d.).

Stravinskienė V., Vilniaus m. istorijos mokytojų konferencijoje skaitytas pagrindinis pranešimas „Migruojantis Vilnius: miesto gyventojai XX a. 2-oje pusėje“ (Vilnius, 2012-04-03).

Stravinskienė V., Lenkijos-Lietuvos akademija: Bendrumų ieškojimas skaitytas pranešimas „Lenkų repatriacija iš Lietuvos sovietmečiu: 1944–1947, 1955–1959 m.“ (Vilnius, 2012-10-27).

Stravinskienė V., pranešimas „Tarp sugyvenimo ir priešiško: tarpetniniai santykiai Rytų ir Pietryčių Lietuvoje (1944–1953)“ 2013 m. spalio 24–25 d. regioninėje konferencijoje „Savas ir kitas šiuolaikiniuose tyrimuose“. Vilnius, Lietuvos istorijos institutas.

Stravinskienė V. Pranešimas „Priverstinės migracijos LSSR: etninių mažumų atvejais (1940–1941, 1944–1989 m.)“ konferencijoje „*Diasporos ir migracijos iššūkiai: teorinės prieigos, kompleksiniai ir tarpdalykiniai tyrimai*“, Kaunas, 2016 m. balandžio 14 d.

Sirutavičius V., Lietuvos valstybės atkūrimo darbai, Vilnius, 2012 10 19, pranešimas „Tautos valios ir mandato – sukurti nepriklausomą demokratinę valstybę – įgyvendinimas“.

Sirutavičius V. „Kari ir taikos. Kultūros patirtys nuo pirmojo pasaulinio karo iki Berlyno sienos griuvimo“, Vilnius 2014 m. lapkričio 19–20 d.; pranešimas „Apie tautinius kultūros politikos aspektus vėlyvojo stalinizmo metais. Jono Biliūno perlaidojimo istorija“.

Svarauskas A., pranešimas „Lietuvių katalikų politinės emancipacijos trajektorijos XX a. pirmoje pusėje“. 2013 m. rugsėjo 26–28 d., III Lietuvos istorikų suvažiavimas, Šiauliai, ŠU.

Svarauskas A., pranešimas: „Lietuvos politinės partijos ir Klaipėdos krašto problema tarpukariu“ 2013 m. spalio 30 d., praktinėje-dalykinėje konferencijoje „Klaipėdos kraštas ir jo raida 1923–1939 m“. Vilnius, LEU.

Svarauskas A., pranešimas: „Bažnyčia, krikščionys demokratai ir katalikų dvasininkų veiksnys Lietuvos politiniame gyvenime 1918–1940 m“ 2013 m. lapkričio 7–8 d. konferencijoje „Bažnyčios ir visuomenės santykiai Lietuvoje“, Kaunas, VDU.

Svarauskas A., pranešimas „1939-iejai: „Vilnius – raktas į Lietuvos demokratiją?“ 2013 m. gruodžio 5 d. konferencijoje „Vilnius ir Kaunas lietuvių kultūroje (1918–1940). Tapatumo raiška“. Vilnius, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.

Svarauskas, A. Pranešimas: *Valdžia, visuomenė ir politinės įtampos Lietuvoje 1938–1940 m.* Konferencija: „Partizanai ir Lietuva: tarpukaris, karas, pokaris.“ Vilniaus universitetas, 2015 m.

kovo 26 d.

Svarauskas, A. Pranešimas *Kaip Lietuvos valdymą įsivaizdavo lietuvių politinės partijos autoritarizmo laikotarpiu?*, mokslinėje konferencijoje „Seimo vaidmuo Lietuvos istorijoje: tauta-valstybė-mokykla“. 2015 m. gegužės 14 d.

Svarauskas A. 2016 m. balandžio 29–30 d., Kaunas. Istorikų ir lituanistų forumas: „*Kaip atrasti Vasario 16-osios Respubliką mokykloje*“. Pranešimas: „Katalikybė, nacionalizmas ir socialinis radikalizmas prieškarinio Lietuvos vidaus politikoje.“

Svarauskas A. 2016 m. rugpjūčio 22 d., Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka. Konferencija „*Istorijos ženklų skaitymo pamokos*“. Pranešimas „1926-iejai: komunistai planavo valstybės perversmą Lietuvoje?“.

Svarauskas A. 2016 m. lapkričio 23 d., LR Seimas. „*Dvasininkas valstybės kūrimo darbe Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarui, Seimo Pirmininkui, vyskupui Justinui Staugaičiui 150*“. Pranešimas – „Kunigas Justinas Staugaitis ir parlamentinio Lietuvos gyvenimo realijos 1920–1926 m.“

Tyrimų rezultatų sklaida visuomenėje:

Česlovas Laurinavičius

1. Interviu V. Savukyno TV laidai apie Vasario 16-ąją (2015 m. sausio 19 d., parodyta vasario 10 d).
2. Pažyma dėl paminklo Antanu Smetonai (2015 m. vasario 19 d.).
3. LRT laidoje „Laba diena Lietuva“ – *promemoria* Romualdai Ozolui (2015 m. balandžio 9 d., su A. Bumblausku).
4. Kalba Mokslų Akademijos bibliotekoje atidarant parodą, skirtą Lietuvių draugijai nukentėjusiems nuo karo šelpti (2015 m. balandžio 9 d.).
5. *Promemoria* Romualdai Ozolui, *Veidas*, 2015 m. balandžio 10 d., nr. 14, p. 12.
6. Interviu lrt laidai „Istorijos detektyvai“ apie 1940 m. (įrašyta 2015 gegužės 22 d., parodyta 2015 06 14).
7. „Lietuvos istorijos“ X tomo II dalies pristatymas LII, moderatorius (2015 m. birželio 4 d.).
8. Dalyvavimas diskusijoje URM (2015 m. birželio 9 d.).
9. Dalyvavimas A. Eidinto knygos „Gyvenimas Lietuvai (Vincas Mašalaitis ir jo darbai)“ pristatymas URM (2015 m. birželio 19 d.).
10. Interviu per lrt radiją apie 1920 m. liepos 12 d. sutartį (2015 m. liepos 6 d.).
11. Interviu DELFI dėl paminklų A. Smetonai, J. Basanavičiui: Šimtmečio programa: jau kitamet – paminklas iš Lietuvos bėgusiam diktatoriui / M. Jackevičius, www.DELFI.lt, 2015 m. rugpjūčio 14 d.
12. Interviu lrt radijui apie Gotlando komunikatą (2015 m. rugpjūčio 21 d.).
13. Pasisakymas dėl paminklo Basanavičiui Vilniaus miesto savivaldybėje (2015 m. rugsėjo 21 d.)

14. Interviu INFO TV „Tautų Sąjunga ir Lietuva“ (2015 m. spalio 8 d.)

15. Paskaita TSPMI: „Modernios Lietuvos valstybės gimimas. Tarptautinės ir idėjinės prielaidos“ (2015 m. spalio 27 d.)

16. LII moderatorius diskusijoje apie sovietmetį (S. Grybkaušo knygos pristatyme; 2015 m. lapkričio 5 d.).

17. 2015 01 27 --informacija dėl minėjimo dienos – 1918 03 23 Kaizerio suteikto Lietuvos pripažinimo;

18. 2015 02 13- atsakymas į Visagino savivaldybės administracijos paklausimą dėl barono Piotro Vrangelio asmenybės bei veiklos įvertinimo;

19. 2015 03 19 Knygų mugėje – moderavimas pristatyme Artūro Svarausko monografijos

20. 2015 03 21-Knygų mugėje moderavimas pristatyme „Stalinizmo režimas Lietuvoje“

Algimantas Kasparavičius

1. Straipsnis internetiniame portale delfi.lt.: Pasimatymas su diplomatu Jurgiu Savickiu <http://www.delfi.lt/pramogos/kultura/pasimatymas-su-diplomatu-jurgiu-savickiu.d?id=67910792>
2. Vieša paskaita Tauragės *Civitas* klubo užsakymu: „Tiesiog prarastasis šimtmetis ar nacionalinio progreso pavyzdys: lietuviškos tapatybės (de)konstrukcijos pagal geopolitikos įgeidžius 1914–2014“, Tauragės m. viešoji biblioteka, 2015 sausio 22 d.
3. Interviu savitiraščiui „Veidas“: *Mūsų pilietinė visuomenė per šimtmetį netoli tepažengė? Veidas*, 2015 liepos 3 d. Nr. 26, p. 20–23.
4. Interviu žurnalui „Apžvalga“: Lietuvos okupaciją lėmė geopolitinė padėtis, *Apžvalga*, 2015 gegužė-birželis, Nr. 5–6, p. 19–21.
5. Interviu 2015 vasario 22 d. LRT televizijos laidai *Savaitė* – A. Smetona pagal lietuviškus, o ne sovietinius interesus <http://www.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/smetona-pagal-lietuviskus-o-ne-sovietinius-interesus-676754>
6. Interviu 2015 vasario 20 d. LNK žinių laidai „*Labas vakaras, Lietuva*“ apie istorinio kultūrinio paveldo ir istorinės atminties situaciją Lietuvoje.
7. Interviu 2015 liepos 30 d. lenkiškam internetiniam portalui *Przeгляд Bałtycki*: Nie ma sensu w przywracaniu sowieckich pomników – rozmowa z Algimantasem Kasparaviciusem <http://przekladbałtycki.pl/1442,nie-ma-sensu-w-przywracaniu-sowieckich-pomnikow-rozmowa-z-algimantasem-kasparaviciusem.html>
8. Interviu 2015 vasario 16 d. internetiniam portalui delfi.lt – Istorikas: tarpukario Lietuvos fone dabartinis pasiruošimas Rusijos agresijai atrodo juokingas <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/istorikas-tarpukario-lietuvos-fone-dabartinis-pasiruosimas-rusijos-agresijai-atrodo-juokingas.d?id=67169356>
9. Interviu 2015 vasario 18 d. internetiniam portalui delfi.lt – A. Smetona pagal lietuviškus, o ne sovietinius interesus <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/a-smetona-pagal-lietuviskus-o-ne-sovietinius-interesus.d?id=67244680>

10. Interviu 2015 birželio 15 d. Vokietijos radijui, laidai *Deutschlandfunk* – „Hitlers Geschenk an Stalin: Juni 1940 – Die UdSSR besetzt die baltischen Republiken“ http://www.deutschlandfunk.de/baltikum-hitlers-geschenk-an-stalin.724.de.html?dram:article_id=322667
11. Interviu 2015 rugsėjo 2 d. internetiniam portalui delfi.lt Maskvos intrigos: kaip Rusija išdūrė ir pakišo Lietuvą <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/maskvos-intrigos-kaip-rusija-isdure-ir-pakiso-lietuva.d?id=68862834>
12. Interviu 2015 rugsėjo 7 d. internetiniam portalui en.delfi.lt How Lithuanian-Polish feud and Baltic Entente played into Soviet hands <http://en.delfi.lt/nordic-baltic/how-lithuanian-polish-feud-and-baltic-entente-played-into-soviet-hands.d?id=68931020>
13. Interviu 2015 rugsėjo 21 d. internetiniam portalui delfi.lt Lietuvos kariuomenės kūrėjo drama: paleistas iš lagerių, laisvėje pragyveno tik kelias dienas <http://www.vyriskai.lt/skaitiniai/herojai/lietuvos-kariuomenes-kurejo-drama-paleistas-is-lageriu-laisveje-pragyveno-tik-kelias-dienas.d?id=69066886>
14. Interviu 2015 rugpjūčio 11 d. dienraščiui *Lietuvos žinios* – Aistros dėl K. Škirpos nerimsta <http://lzinios.lt/lzinios/Istorija/aistros-del-k-skirpos-nerimsta/207036>
15. Interviu 2015 rugpjūčio 3 d. LRT laidai „*Ryto garsai*“ – Istorikas apie 1940 m. okupaciją: prie Lietuvos laidojimo prisidėjo didelė dalis lietuvių <http://lzinios.lt/lzinios/Istorija/istorikas-apie-1940-m-okupacija-prie-lietuvos-laidojimo-prisidejo-didele-dalis-lietuviu/206650>
16. Interviu 2015 kovo 11 d. dienraščiui „*Panevėžio Balsas*“ – „*Istorikas: Kovo 11-ajai sovietai nerado jokio priešnuodžio*“ <http://www.sekunde.lt/panbalsas/istorikas-kovo-11-ajai-sovietai-nerado-jokio-priesnuodzio/>
17. Interviu 2015 birželio 03 d. radijo Laisvoji banga laidai „*Naktigonė*“ apie tautinių mažumų istorinę raidą Lietuvoje.
18. Interviu 2015 liepos 23 d. radijo Laisvoji banga laidai „*Naktigonė*“ apie XX a. politinę istoriją ir Prancūzijos prezidentą Charles de Gaulle.
19. Interviu 2015 rugsėjo 24 d. radijo Laisvoji banga laidai „*Naktigonė*“ apie XX a. politinius procesus Baltijos jūros šiaurričiuose ir Suomijos maršalą ir prezidentą Carlą Gustawą Manerheimą.
20. Interviu 2015 lapkričio 12 d. radijo Laisvoji banga laidai „*Naktigonė*“ apie Antrojo pasaulinio karo išvakares Europoje ir ilgametį Ispanijos diktatorių Francisco Franco.
21. Interviu 2015 vasario 12 d. savaitraščiui „*Litovskij kurjier*“ – *Литовская государственность: взгляд сквозь века* <http://www.kurier.lt/litovskaya-gosudarstvennost-vzglyad-skvoz-veka/>
22. Interviu 2015 gegužės 23 d. istorinės dokumentikos filmui „*Priešausrio Lietuva. Mykolas Biržiška*“ <http://play.tv3.lt/programos/priesausrio-lietuva/617246?autostart=true>
23. Interviu 2015 liepos 4 d. istorinės dokumentikos filmui „*Priešausrio Lietuva. Prezidentas Aleksandras Stulginskis*“ <http://play.tv3.lt/programos/priesausrio->

[lietuva/632817?autostart=true](http://play.tv3.lt/programos/priesausrio-lietuva/632817?autostart=true)

24. Interviu 2015 gruodžio 5 d. istorinės dokumentikos filmui „Priešaušrio Lietuva. Prezidentas Antanas Smetona“ <http://play.tv3.lt/programos/priesausrio-lietuva/682678?autostart=true>
25. Interviu 2015 gruodžio 19 d. istorinės dokumentikos filmui „Priešaušrio Lietuva. Prezidentas Antanas Smetona. II dalis.“ <http://play.tv3.lt/programos/priesausrio-lietuva/686595?autostart=true>
26. Interviu 2015 sausio 20 d. LRT televizijos laidai „Istorijos detektyvai“ <http://www.lrt.lt/televizija/laidos/5921#/limit/35>
27. Interviu 2015 vasario 17 d. LRT televizijos laidai „Istorijos detektyvai“ <http://www.lrt.lt/mediateka/irasai#/program/1889/limit/20>
28. Interviu 2015 spalio 4 d. LRT televizijos laidai „Istorijos detektyvai“ http://www.lrt.lt/mediateka/irasas/85072/istorijos_detektyvai

Regina Laukaitytė

1. Paskaita Lietuvos Respublikos Seime apskritojo stalo diskusijoje *Religinių mažumų vieta šiuolaikinėje Lietuvos visuomenėje: nematomos ir/ar nepažįstamos?*, 2015 02 25);
2. Paskaita Seime 2015 m. spalio 20 d. plenariniame posėdyje minint Leono Bistro 125-ąsias gimimo metines);
3. Paskaita Vilniaus Jurgio Matulaičio bažnyčios bendruomenei Vasario 16-sios proga (2015 m. vasario 11 d.);

Artūras Svarauskas

1. 2015 m. gegužės 7 d. Tarptautinė konferencija-diskusija apie gegužę 9 d. prasmę. Ryga, Latvija. Karo istorijos muziejus.
2. 2015 m. birželio 13 d. interviu „Ūkininko patarėjas“ apie 1940 m. birželio 15 d. įvykius Lietuvoje.
3. 2015 m. rugsėjo 22 d – spalio 19 d. kasdieniai komentarai darbo dienomis radijo stoties M-1 organizuotame klausytojų istorinių žinių patikrinime–žaidime „Lietuva buvo, yra ir bus“.
4. 2015 m. rugsėjo-spalio mėn. dalyvavimas Ugdymo plėtotės centro organizuotose diskusijose pagrindinio ugdymo istorijos programų reformų klausimu.
5. 2015 m. spalio 19 d. – LR Seimas, parodos skirtos Seimo pirmininkui Leonui Bistrui atidarymas. Pasisakymas, asmenybės pristatymas.

Rasa Čepaitienė

1. 2015 m. kovo 10 d. TSPMI vykusioje Kovo 11-ajai skirtoje „išlaisvintos vaizduotės“ dienoje skaityta vieša paskaita „Gausėjantis paminklų miškas?“ arba valstybingumo simbolių formos ir turinio kaita skirtingais Lietuvos istorijos laikotarpiais“.
2. 2015 m. kovo 19 d. KPD surengto seminaro Europos paveldo dienų renginių organizatoriams skaityta paskaita „Paveldėjime savo ateitį“. Po seminaro surengtas

knygos „Vietos dvasios beiėškant” pristatymas.

3. Interviu „Radio France“ apie Źaliąjį tiltą: http://www.rfi.fr/emission/20150422-grece-centres-detention-migrants-surpopulation/?aef_campaign_date=2015-04-22&aef_campaign_ref=partage_user&ns_campaign=reseaux_sociaux&ns_linkname=emission&ns_mchannel=social&ns_source=twitter (nuo 8 min.).
4. 2015 m. rugsėjo 4-5 d. Nidoje vykusiame Architekto Algimanto Zaviėos paramos ir labdaros fondo surengtame seminare-diskusijoje svartant projektą „Architektūriniai sustojimai Kurėių nerijoje” pateiktas ekspertinis projekto vertinimas. Pasisakymo video: https://www.youtube.com/watch?v=Hr-LS_7m0bg&index=11&list=PLjFqAdfMajlC-A7f0XnHZWJNPOyG_Y6DK
5. 2015 m. spalio 28 d. ir lapkričio 13 d. Lietuvos vaikų neformaliojo švietimo centro istorijos mokytojams surengtuose kvalifikacijos tobulinimo seminaruose „Pasitinkant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį“ skaityta paskaita „Kultūros paveldas: samprata, vertės ir perteikimas“ ir prarastas pažintinis pasivaikėčiojimas-praktikumai „Kaip interpretuoti paveldą? Gedimino prospektu per Lietuvos istoriją“.
6. 2016 m. kovo 18 d. iki kovo 25 d. Nacionalinio Atominių Tyrimų Universiteto Maskvos Inžinierinio Fizikos Instituto (MIFI) kvietimu Teologijos katedroje perskaitytas dviejų vieėų paskaitų ciklas „Miestas kaip ideologinis tekstas“.
7. Interviu lenkų interneto Źurnalui *Pszeglad baltycki*: <http://przegladbaltycki.pl/2572,litewskie-rozliczenia-przeszloscia-spor-o-ksiazke-neriji-putinaite.html>
8. Vieėa paskaita EHU studentams Tarptautinės Kultūros paminklų dienos proga balandžio 19 d. tema „Политика памяти в Вильнюсе. Почему исчезли статуи Зеленого моста?“
9. 2016 m. gegužės 7 d. Vilniaus forumo LMA surengtoje konferencijoje „Justino Marcinkevičiaus nuvainikavimas: kovos su „tarybine lietuvybe“ istorinis kontekstas ir politinė prasmė” skaitytas praneėimas „Apie Apėsvietos projekto padarinius”.
10. KPD organizuotų Europos paveldo dienų metu rugsėjo 18 d. renginių dalyviams prarastas pažintinis pasivaikėčiojimas „Komunistinės svajonės išpildymas? Źirmūnai kaip postalininės sovietinės visuomenės lūkesčių atspindys“.
11. Pasitinkant Lietuvos Nepriklausomybės 100-metį Pumpėnų miestelio bendruomenės kvietimu 2016 m. spalio 15 dieną Pumpėnų kultūros namuose skaitytas praneėimas "Tarpukario atminties Źenkilai Lietuvos miestų ir miestelių vieėosiose erdvėse
12. 2016 m. lapkričio 16 d. Respublikiniame paveldotvarkininkų seminare, organizuotame KPD ir Paveldo akademijos Jaėiūnų dvare skaitytas praneėimas „Paveldas ir piliečiai: tarpukario atminties kraėtovaizdis”.
13. Interviu Ukrainos savaitraėiui *Український тиждень*, 2016, № 46 (470) apie sovietmeėio vertinimus Lietuvoje «Ми живемо 27-й рік за незалежності, але питання радянського спадку тільки загострюються»
14. 2016 m. gruodžio 4 d. kartu su Ange Naruėyte ir Algimantu Degučiu dalyvauta LRT „Klasikos“ laidoje „Nes man tai rūpi“ (vedėja Jolanta Kryėzeviėienė) apie sovietmeėio architektūrą.

http://www.lrt.lt/mediateka/irasas/157272/nes_man_tai_rupi

15. Pokalbis „Marijos radijuje“ laidoje „Meilė tiesoje“ (vedėja Vilija Targamadžė) apie kultūros paveldą ir atminties politiką, kartu su Diana Varnaite ir Daiva Tamošaityte 2016 12 12 <http://www.marijosradijas.lt/transliacijos/72637-2016-12-12-18-15-meile-tiesoje.html>

Vitalija Stravinskienė

1. Vieša paskaita „Tarp Lietuvos ir Lenkijos: Vilniaus kultūros vertybių klausimas 1944–1947 m.“, MA Vrublevskių biblioteka, 2015 m. vasario 12 d.; transliuota per Lietuvos radijo laidą „Gyvoji istorija“ 2015 m. kovo 20 d.
2. Vieša paskaita „Vilniaus krašto lenkų iš(si)kėlimas – repatriacija ar etninis valymas? Venclovų namuose-muziejuje, 2015 m. sausio 15 d.

Vilius Ivanauskas

„Sutarianti visuomenė – raktas į atsparumą išorės agresijai ir kovo 11-osios tęstinumą“.
<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2015-03-11-sutarianti-visuomene/128245>

6. PROGRAMOS VYKDYMO REZULTATŲ ĮVERTINIMAS (IŠVADOS IR APIBENDRINIMAI)

Pateikiamas Programos vykdytojų atliktas Programos rezultatų įvertinimas (įsivertinimas), kuriame aptariama Programos ir vykdytų mokslinių tyrimų reikšmė, kokią įtaką ir poveikį Programa turi tolesnių mokslinių tyrimų plėtotei, aptariamas Programos indėlis sprendžiant Lietuvos valstybei ir (ar) visuomenei aktualią (-as) problemą(-as) (ūkio, socialinę, kultūros) ar kitokias problemas bei kaip buvo panaudotos Programos viešinimo galimybės, sklaida ir pristatymas visuomenei. Pateikiamos išvados ir apibendrinimai.

Dėl XX a. pirmos pusės tyrimų: Programai svarbios metodologinės premisos verifikuotos tarptautinėje konferencijoje „*Nacionalinis principas Pirmojo pasaulinio karo metais: ką jis reiškė, kaip reikėsi, kodėl įsivyravo?*“ (vyko 2014 m. gruodžio 11–12 d. Lietuvos istorijos institute): 1) lietuvių nacijos situacija daugeliu atžvilgių buvo unikali, ir jos tipologizavimas galimas tik sąlyginis (pagal Aviel Roshwald); 2) parankiausia nacijos identifikacijos paradigma – simbolizmas, nors galimas modeliavimas ir pagal primordializmą bei konstruktyvizmą; 3) esminė lietuvių nacijos raiška – teritorinio suvereniteto siekis (teritorizacija), ir to siekio lemiamas motyvas – etnokultūrinis saugumas (pagal Jan Penrose); 4) pagrindinis idėjinis lietuvių nacijos principas – apsisprendimas etnografinėje teritorijoje (pagal Antony Smithą). Prielaidas tam suteikė didžiųjų valstybių kare naudotos strategijos (panslavizmas versus mitteleuropa).

Rusijos revoliucijos suponuotas socialinis-politinis radikalizmas Lietuvai turėjo nevienareikšmių pasekmių. Viena vertus, bolševizmo įsigalėjimas Rusijoje sudarė prielaidas Lietuvai valstybiškai atsiskirti nuo Rusijos. Bet tas atsiskyrimas įvyko iš esmės karo stovyje, be nuoseklaus įvairių secesijos klausimų teisinio reglamentavimo. Kita vertus, Vakarų valstybių pergalė kare sudarė galimybes Lietuvoje realizuoti liberalios demokratijos principui (Steigiamojo Seimo rinkimai 1920 m. balandis-gegužė). Tačiau Vakarų valstybės

nebuvo pasiruošusios Lietuvos bei kitų regiono naujai susikūrusių valstybių garantavimui. Todėl Seiminė Lietuva liko be apibrėžtos teritorijos bei tarptautinių egzistencijos garantijų. Žygiai į Vilnių 1920 m. vasarą bei į Klaipėdą 1923 m. žiemą, inspiruoti bei suponuoti panslavinės determinantės - „Lietuva, kaip tiltas tarp Rusijos ir Vakarų,“ išryškino demokratinės sistemos neefektyvumą Lietuvoje. Todėl tuo pačiu metu vykusį santykinai radikali žemės reforma – savotiška homstedų sistema – davė impulsą ne tiek liberaliai demokratijai, kiek nacionalizmui, kuris savo ruožtu sąlygojo 1926 m. pabaigoje įsigalėjusį autoritarizmą, paremtą karine bei policine galia. Autoritarizmo laikotarpiu vystėsi valstybiniai institutai, intensyvėjo raštingumo mokymas bei inteligentijos ugdymas. Bet kartu aštrėjo kova dėl dominavimo tarp valdančių tautininkų ir nuo valdžios nustumtų krikščionių demokratų, liaudininkų bei socialdemokratų, nekalbant jau apie komunistus. Tokia padėtis neskatino konsolidacijos net lietuviškoje visuomenės dalyje. O tautinių mažumų integracijos procesas vyko ribotai (žydų, rusų, baltarusių) arba net priešinga - konfrontacine linkme (lenkų, vokiečių). Vykusį modernizaciją neįgavo kryptingo vektoriaus: lietuvių kėlimąsi į svarbiausius Lietuvos miestus – Vilnių bei Klaipėdą ribojo išorinės kliūtys, o vidinę urbanizaciją stabdė investicijų ribotumas. Užsienio politika 3-jame dešimtmetyje orientuota į balansavimą tarp Berlyno ir Maskvos, 4-jame dešimtmetyje ėmė prarasti vektorių ir koncentravosi vienam tikslui – išsaugoti faktinį autoritarinės sistemos egzistavimą. Bendra valstybės bei politinės sistemos krizė paskatino „taikų“ tarpukario Lietuvos valstybingumo žlugimą Lietuvą okupavus sovietinei armijai 1940 m. (Tyrimus atliko Č. Laurinavičius, E. Gimžauskas, A. Kasparavičius, D. Mačiulis, E. Bendikaitė, R. Laukaitytė, A. Svarauskas, G. Rudis, G. Vaskela).

XX a. antroji pusė. Sovietmečio tyrimai leidžia daryti tokias išvadas: 1) stalinistinis režimas, veikiamas sovietinės doktrinos bei tarptautinės konjunktūros, vykdė Lietuvoje mechaninę modernizaciją, kurios viena iš objektyvių pasekmių – lietuvių demografinis išplitimas savoje etnografinėje teritorijoje su Vilniumi bei Klaipėda; kitaip tariant, lietuvių nacionalinės teritorizacijos procesas sovietmetyje tęsėsi; 2) postalininio režimo transformacija siekiant išvengti autoritarinės despotijos orientavo į nomenklatūros horizontalių ryšių sistemą, kuri objektyviai pasitarnavo palyginti stabiliam visuomenės egzistavimui bei sušvelninimui sovietinės modernizacijos apraiškų Lietuvoje; 3) sovietinėje Lietuvoje dar Stalino metais tarp valdžios bei kūrybinės inteligentijos ėmė formotis tam tikras kontraktas, sudaręs prielaidas lietuvių nacionalinei kultūrai vystytis. (Tyrimai V. Sirutavičiaus, S. Grybkausko, V. Ivanausko, R. Laukaitytės, R. Čepaitienės, V. Stravinskienės, M. Pociaus).

Lietuvos istorijos raidos XX a. sistematizavimui labai pasitarnavo LMT finansuotas projektas, kurio pagrindu išleista studija „Epochas jungiantis nacionalizmas: tautos (de)konstravimas tarpukario, sovietmečio ir posovietmečio Lietuvoje“, (LII, 2013) ir darbas rengiant daugiatomės Lietuvos istorijos X tomą „Nepriklausomybė 1918-1914“ II dalį Vilnius, 2015.

Apskritai, atlikti tyrimai leidžia teigti, kad XX a. eigoje lietuvių nacijos vystymasis vyko progresyvia modernizacijos linkme. Tik amžiaus pirmoje pusėje - Nepriklausomybėje - ir antroje pusėje – sovietmečiu – vystymosi paradigmos gerokai skyrėsi. Daugelio konkrečių Lietuvos gyventojų atžvilgiu tas skirtumas reiškė tragediją.

Lietuvos gyventojų nuostolių bei gyventojų migracijos tyrimus atliko V. Stravinskienė, M. Pocius. Tačiau detalesnės statistinių duomenų išklotinės pateikti kol kas nepavyko. Trūkdo ne tik faktinių duomenų trūkumas, bet ir metodologinės problemos.

Reikalinga tyrimų tąsa. Programos tęsinio projektas pateiktas atsakingų institucijų vertinimui bei eventualiam tvirtinimui.

Perspektyvoje numatomi tyrimai šiomis kryptimis:

1. Racionaliai pagrįsti Lietuvos nacionalinės valstybės genezė bei perspektyvą. Šia kryptimi

dirbant svarbu aiškintis – kaip Lietuvos nacionalinė valstybė eventualiai racionalizuota Vakarų civilizacijos lauke ir Rytuose (Rusijoje); kiek reali buvo galimybė Antrojo pasaulinio karo metais Lietuvai (kartu su Latvija bei Estija) išsaugoti valstybingumą, sakysime, vadinamosios liaudies demokratijos forma; kaip vertinti Lietuvos „buferezacijos“ apraiškas bei tendencijas“ sovietmetyje

2. Elito ir tautos santykio problemos Lietuvos valstybėje.

Dabartinės programos rėmuose atlikti tyrimai leistų konstatuoti du pastebėjimus: pirma, kad tautos elitas didele dalimi eksploatavo Vilniaus problemą tokiu būdu siekdamas ne tiek saugumo valstybine prasme, kiek faktinės valdžios – tuo pačiu ir savęs - legitimavimo. Antra, Lietuvos vyriausybėje reikėsi Vilniaus (eventualiai ir Klaipėdos) atsisakymo tendencija, turint tikslą tarsi mainais išlaikyti faktinę valdžią. Minimos tendencijos leistų įtarti apie Lietuvoje besireiškiantį principinį valdžios ir tautos idealų išsiskyrimą. Taigi, prasminga būtų aiškintis – kiek elito vykdoma tautos mobilizacija siejosi su valstybiniais nacionaliniais tikslais ar eventualiai ji buvo suponuota valdžios išlaikymo intereso, taip pat civilizacinės traukos (visų pirma į Vakarus).

3. Raidos sovietmetyje variantai:

a) Aiškintis Lietuvos valstybės kaip tarptautinio legitimaus subjekto atkūrimo galimybes, LTSR interpretuojant variantiškai - kaip Rusijos aneksuotos teritorijos, „užšaldyto“ buferio, liaudies demokratijos ar finliandizacijos galimybę;

b) Represiniame fone vykęs modernizacijos procesas teikia galimybę prieš pastatyti ideologiniam bei administraciniam presui visuomenės antropologinę egzistenciją *de facto*. Taigi tikslinga (eventualiai pasinaudojus žaidimų teorija) panagrinėti trijų komponentų – visuomenės, vietinės nomenklatūros ir centro – santykių variantus.

7. PASTABOS APIE PROGRAMOS VYKDYMO EIGĄ

Pateikiamos pastabos (jei tokių yra) dėl Programos vykdymo pasikeitimų, vykdymo problemų ir kt.

Danutė Blažienė nuo 2013 m. pervesta į laborantės etatą, ir mokslinių tyrimų nebeatlikinėjo.

G. Rudis dėl sveikatos stovio nuo 2013 m. perėjo prie darbų, tiesiogiai nesusijusių su programos vykdymu.

Programą vykdančios institucijos vadovas _____
(parašas)

Rimantas Miknys
(vardas, pavardė)